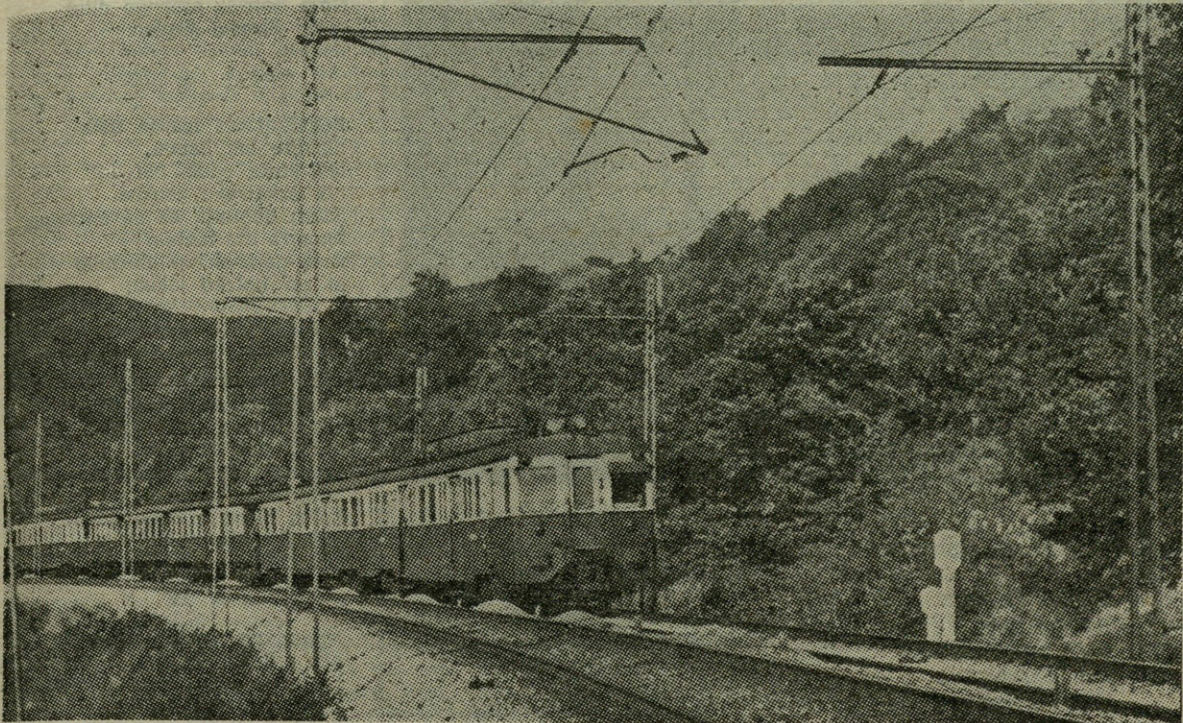

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 419588 - PREZIOA: 10 PEZETA

NON ZER

Mundu bat

Bujanda 3 gn.

Nondik nora jo?

Ugalde 3 gn.

Hirugarren aldiz
etsi beharko?

Larresoro 5 gn.

Artea eta erotismoa

Kortadi 7 gn.

Haurra gizartekotzen

Oiarzabal 8 gn.

EZ DEZAGUN TRENİK GAL

Bide jakinak, ordu jakinak, geldialdi jakinak ditu trenak. Ezin daiteke noznahi abia, nonahi geldi, noranahira jira.

Trenak ez du itxogiten. Trenaren zai egon behar da. Trenak bakarrik du, zenbait lekutan bederen, ordua baino beranduago ibiltzeko eskubidea. Beranduago helduko den ustetan ez abia etxetik, inoiz baino zuzenago etorriko zaizu. Ordua baino beranduago ibiltzeko ohitura duena ere usterik gutxienean galduko duzu.

Ezaqutu genuen, trena behin bakarrik galdu zuen gizona. Ez zen trenarekin haserratu, bere buruarekin baizik. «Ederki egin didak, neuk dizkiat kulpak. Ez didak gehiago aldegingo» zioen, bere amorrazioan, hankaz lurra joaz.

Euskaldunok trena askotan galdu dugu. Beranduago ibiltzeko ohitura haundia dugu. Bertute haundizat daukagu, gainera. Izan ere tren txar hauetan ez ibiltzeagatik edozer egin daiteke. Galdu eta ere badugu taxixa hartzeko hainbat diru. Zer axola zaio, bada? Hurrengoan joango gara.

Baina hurrengorik ez da etorzen, azkenekoa aspaldi joana bait zen. Dena den, ez gaitzen horregatik geuron onetatik atera, esaten diogu elkarri. Bizi denarentzat zabalduko du eguna. Eskuartean genituen lanak egitea beharrezkoagoa zen.

Honela zuritu ohi ditugu geuron buruok.

Treanean sartu behar denean, ordea, ezin gintezke kanpoan gera. Lagunarteak, eginkizunak,

jolasak, beste gauza guztiak utzi behar dira trena hartu beste erremediorik ez dugunean. Trena galduz, gure bizia eta etorkizuna arriskatzen ditugunean, ezin gintezke jolasean ibil.

Trenaren orduak, abia-uneak, geldialdiak ondo zaindu behar dira. Bizitzak, gizarteak, kondairak baditu bere abia-uneak. Bizitzaren trenak txistua jotzen duenean beranduago izan daiteke. Barruan lekuri gabe gerta gintezke.

Abierako txistua jotzera doala dirudi bizitzaren trena. Bagoi arteko kate tzarrak hasiak dira dirlindan. Gurpil tzarrei harrotu zaie erdoi hautsa. Kirrin-karran abiatuz doa trena.

Ez gaitzen zaharra, zikina eta nagia delako kanpoan gera. Guk gizon garbiok ez dugu ezerekin zikindu nahi. Eskuak garbi nahi ditugu. Baina gizarteko jokoak nahasiak, maltzurak eta zikinak dira.

Joko mota bakoitzak bere legeak ditu. Gizarteko joko honek, berriz, lege bihurriak eta korapilotsuak ditu.

Ur baretan edonork egiten du igeri. Zurrunbiloan eta olatu artean igeri dakiena behar da gizarteko itsaso haserrean.

Guk, agian, mundu berri bat, gizon berri bat egin nahi genuke, maltzurkeriarik eta gaiztakeriarik gabeko gizon eta mundu berri bat, hain zuzen ere. Hori da gure ametsa eta helburua, noski. Maltzurkeriaren eta gaiztakeriaren bidez egin ote daiteke maltzurkeriarik eta gaiztakeriarik gabeko mundu eta gizon berririk?

Mundu eta gizon berri hori aldarrikatzen dituen profetak beharrezkoak ditu gizarteak. Baina azkenean politikaren bidez hezur-mamituko dira gure helburu eta amets zoragarri hoiek. Zuzentasuna, bakea, askatasuna, berdintasuna, maitasuna eta abar helburu eta amets huts bertatuko dira politika jakin batek oretzen eta umotzen ez baditu.

Eta politika politika da. Bere jokalege bereziak, bihurriak eta korapilatsuak ditu. Profetek eta aingeruek ikasten ez dituzten legeak ditu. Eskuak garbi nahi dituen ez bedi sar joko honetan. Hotza, argia eta maltzurra behar du izan joko honetan diharduenak.

Indarrak neurtzen, zurrunbiloan eta uhin artean igeri egiten jakin behar du. Tratua hasten eta egiten dakien tratalaria behar du izan. Merke erosten eta garesti saltzen duen ijitoaren antzeko behar da izan.

Trena badator eta gu barruan sartu ala ez eztabaidan ari gara. Sartu gaitzekenean ere, agian, ez zaigu bururatu. Trena abiatu daitekenean ere ez gara ohartu. Elkarren arteko gorabeheratxoekin aztoraturik, haserraturik eta zorabaturik gara. Denbora galtzen ari gara.

Ibiltzen ere ahaztu egin zaigu. Buruko bat hartu duena bezalaxe, dena zorabiatuak, begiak lauso, noraezean gaude.

Tratua hasia da aspaldidanik, baina tratalaririk ez dugu dirudienez. Erosi behar dena erosi eta saldu behar dena saldu behar du tratolari onak. Ahal duen merkeena erosi eta ahal duen garestiena saldu behar du, gai-

nera.

Baina horretarako tratuan jakin behar da. Hitzegin behar denean hitzegiten, erronka jo behar denean erronka jotzen eta isildu behar denean isiltzen. Salgai dagoenari muzin egingo dioten lagunak bilatu behar dira, gero nork berak merkeago eros dezan. Nork berak salgai duenari gorai puak eta garesti erosi itxurak egingo dizkioten lagunak behar dira, gero erostunak garesti eros dezan.

Azoka honetan ez du gauza onik egiten bakarrik eta bere gisa ari den tratalaria. Lagunak behar dira, lagun onak eta as-

ko, gainera. Elkartuta ateratzen da baza. Horretarako behar diren konponbideak eta elkarbideak egiten dakiena da tratolari ona.

Ona izatea bakarrik ez da aski. Zintzoa bakarrik izatea ez da nahikoa. Azoka honetan gizonak behar du maltzurkeria puska bat ere. Tratalari on batek behar ez dituen bertute guztiak ditugu euskaldunok.

Elkar gaitzen eta joka dezagun. Ez gaitzen tratalariai begira gera. Ez gaitzen trenean sartu direnei agurka ihardun. Sar gaitzen tratuan eta trenean.

Bizkaiko bertsolari gazteen txapelketa Mallabian

Pelotari buruzko bertso-paperen arautegia

MALLABIA

Ermuako kalean hartzen da Mallabiako bidea. Ermutatik oso hurbil da. Hazten ari den herrixka bat dugu. Abuztuako Andra Mari-tan ospatzen dituzte mallabiarrek herriko jaiak.

Sona haundia hartzen ari dira Mallabiako jaiak: jaialdiak, lehiaketak, txapelketak eta abar izan ohi dira.

6garren orrialdean da Mallabiako V. Idaz Lehiaketaren egitaraua. BIZKAIKO BERTSOLARI GAZTEEN TXAPELKETAREN berri ematen dugu hemen.

Abuztuaren 16an jokatu da txapelketa hau. Goizeko 12etan lehen saioa, arratsaldeko 5etan bigarrena.

Plazan bertsotan ihardun gabe bertsolari gazteentzat da txapelketa hau.

Bizkatiarrek bakarrik har dezakete parte.

Gaizean ihardun diren bertsoari sei onenak aukeratuko dira arratsaldeko saiorako.

Uztailaren 15erako eman behar du izena parte hartu nahi duenak. Bide batez, «Carnet de identidad»eko datuak bidaltzala, eskatzen diogu parte hartu nahi duenari, Mallabiako Bastida tabernara. Telefono honetaz ere balia daiteke: (943) 171010.

SARIAK:

Lehenengoarentzat: 8.000 pezta eta garai-saria.

Bigarrenarentzat: 6.000 pezta.

Hirugarrenarentzat: 5.000 pezta.

Laugarrenarentzat: 4.000 pezta.

Bosgarrenarentzat: 3.000 pezta.

Seigarrenarentzat: 2.000 pezta.

egunkarietan, astekarietan, hila-betekarietan edo beste edozein aldizkaritan argitaratuak izatea berdin dio.

5.—Argitaratzeko epea, urte honetako Uztailaren 31ean bukatuko da.

6.—Bertso-sailak zuzenbide honetara bidali behar dira: Academia de la Lengua Vasca, Ribera 6, Bilbao.

7.—Egileak, bertso-saila noiz eta non argitaratu duen, paperaren saihesten batean idatziko du.

8.—Egile bakoitzak, nahi dituen bertso-sail guztiak bidaltzake.

Ez dugu uste aldaketa handirik izango denik. Bertso-jartzaileok badakizue, beraz, zer egin behar duzun.

Has zaitzete lanean.

Eta ZERUKO ARGIA argitara eman nahi dituzuenok azkar ibil zaitzete. Aldizkari honetan argitaratzen direnak Mutiozabalek berak bidaltziko ditu EUSKALTZAINDIRA. Bertso-jartzaileak ez du ezertan ibili beharrik izango.

ZENBAIT JAIALDI

Usurbilen. Daniel Landarten NOIZ antzerkia antzeztuko du Garaziko «Hiruak Bat» deitu taldeak Usurbilgo pelotalekuan, gaueko 10,30etan, ekainaren 28an, larunbatean.

Bertako haurtzaindegiairen alde izango da antzerkian biltzen dena.

—oOo—

Lasarten. Jaialdia, Mitxelingo futbol zelaian, ekainaren 29an, San Pedro egunean, gaueko 10,30etan.

«Landaberri» ikastolaren alde emana izango da.

Abeslari hauek datoz:

Lurdes Iriondo
Xabier Lete
Pantxoia eta Peio
Jon Bergaretxe
Hibai Rekondo

—oOo—

Usurbilen. Uztailaren 2an, Santa Ixabel gaueko, 10,30etan, izango da «Landaberri» ikastola-taldeak emango duen jaialdia.

Dantza, soinu, bertso, abesti eta abarrez osatutako jaialdia izango da.

Ikastolaren aldeko jaialdia da.

IKASTOLARTEKO TXAPELKETAK

Gipuzkoako Ikastolen Elkarte Batzak antolatutako lehiaketa eta txapelketak burutu dira.

Idaz eta Margo lehiaketa Loiolan izan zen, maiatzaren 18an.

Igeri eta pelota lehiaketa Bergaran Maiatzaren 25ean.

Futbol eta atletismo lehiaketa, berriz, Donostiako Anoetan egin zen Ekainaren 15ean.

260ren bat neska-mutiko neur-tu ziren korrika, saltaka eta sokatiran.

Futbol txapelketa, berriz, Donostiako Lizeoko eta Bergarako Ikastolako ekipoen artean erabaki zen.

Zazpi eta bat irabazi zuten donostiarrek. Ikusten denez arinak bezain gogorrak dituzte donostiarrek burua eta hankak. Zorionak!

MUTIOZABAL

MATXAINEN GORABEERAK

I
Ni baldar xamar ibilia naiz, jaunak, oraingo aldian; orregatik mututurikan egona naiz aspaldian. Lagun batzuek or ari dira nola nagoen galdian. Nere berriak emango ditut orain Zeruko Argian.

II

Residentzian igarora naiz illabete bat bapua, izorratuta eduki bai det nik ezkerreko zankua. Emen besterik ez da entzuten, negarra eta lantua. Arro geranak umildutzeko ai zer nolako lekua.

III

Etxe ontara asia nago etortzen bastante maiz: meniskoakin lenengo eta barizarekin bi aldiz. Lagunak ditut mediku jaunak, enfermera ta apaiz, baiña alere oraingo ontan larririk ibilia naiz.

IV

Izugarrizko barizak neuzkan eta gaitzera ultzera. Lagun ederrak ez dira auek gizonarentzat zartzera. Anka moztuko ez bazidaten nere aitaren antzera, presaka xamar etorri nintzan aje guziak kentzera.

V

Mundu onetan izango dira, noski, milla gaitz klase, batzuk gogorrak eta besteak sendatu berealaxe. Guretat nunbait egiafak dira zorion eta oilfaze. Eta guziak igaro bear guk, datozen bezelaxe.

VI

Nere zain denak ixtar gaitetik ateratzen banan-bana pazientziar aritua da Bereziartua jauna. Esan bearrik ez dago ori sendagille ona dana, baiña alaere izango zuan iru bat. orduko lana.

VII

Azpeitiko lur santutikan zatozen Izar argia, sendagillerik onen onenen parean zaude jarria. Ikusi gabe ezin sinistu izan leikenik egia egun batzutan nere ankari egin diozun aldia.

VIII

Perez Iñigok eta zuk zaintzen dezute bigarren planta, gaur sala ori artuta dago danean fama galanta. Millaka gera gaur gabiltzanak zuek primeran lagata, ta bakarren bat juan bada ere ez da izan zuen falta.

IX

Oso maiteak zerate biok dalako planta orretan. or gaixo egon geran guziok zuekin gaude zorretan. Denborarekin seguru nago Residentziko ormetan, bion izenak jarriko dira urre gorritzko letretan.

X

Aingeru batzuk esan didate artu omen dutela min, etxerakoan ez bainioten danari agurrik egin. O, enfermera biotzekoak! egun batzuek Itxoin, tarta pare bat artuta aurki azalduko da Matxain.

MATXAIN

BERTSO PAPERAK

Bertso-paper-sariketa bat eratu du, Euskaltzaindiaren ardura-pean, «Federación Gipuzcoana de Pelota Vasca»-k.

Baldintzen eta arauen berri zehatzik ez da jakiterik izan orain arte. Baina esan digutenez edo jakin dugunez Uztailaren azkeneko argitaratuak izan behar dute bertso hoiek.

Hauek dira jarri ziren baldintzak:

1.—Bertso-sailen gaia, honoko hauxe izango da: Pelota, euskal jokua; eta gutxienez zortzi bertso egingo dira.

2.—Hiru sari izango dira: lehenengoari 15.000 pezta; bigarrenari, 10.000 pezta; hirugarrenari, 5.000.

3.—Bertso-sailak, herri-literaturaren mailakoak eta eskolakoak izango dira.

4.—Bertso-sailak argitaratuak izango dira. Bertso-paperetan,

zeruko ARGIA

JABEA:

Nafarroa, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoek.
Burlada, Kale Nagusia, 50-1
Donostia, Okendo, 22
Telf. 41-95-88

Ondezkaria: Kaletano Ezelza Iturriza

ARPIDE SARIA:

Barruan 400 pezeta
Korreo batasunetako herrietan 620 pezeta
Atzerrietako beste herrietan 460 pezeta
Alrez Aldez aurretik galdetu
Salmenta (ale bakoitza) 10 pezeta

Moldiztegia eta Idazkola:

«Gráficas Navasas»
A. Adoain, 1. IRUINEA
D.L.: NA. 80-1963

zeruko ARGIA

EUSKALDUN ASTEROKOA

HARPIDEDUNEI ESKER BIZI DA

EGIZU, ARREN HARPIDE

BERRI BAT

Izen-deiturak

Kalea..... Zenbakia.....

Herria..... (Prob.).....

HERRIEN MUNDUA

Mundu borobil honek koska asko du. Borobila eta berdina urrutitik ikusten da, Koskatsua eta desberdina da bertatik.

Leku batzuk lasuak, besteak kizkurak; aldiz menditsu eta leizetsu. Inoiz bustia, inoiz lehorra. Buztina eta hondarra, harria eta lurra. Han bero, hemen hotz. Denetarik du munduak.

Han kolore batzuk, hemen besteak. Han landare batzuk, hemen beste erabatekoak. Lekuan lekuko abereak. Tokian tokiko gizon mota, herriak, kulturak, hizkuntzak, bizimoduak.

Halere gure lurbira honek mundu bakar bat izan nahi du. Borobila izan nahi du. Gorpilaren antzera ardatz bakarraren gainean ibili nahi du jirabiraka. Batasunaren deia eta garrasia senti du barruan.

Gizona dugu egiteko horretaz jabetu den sorkari bakarra. Gizonak desegin, gorde, landu, osazati eta elkar dezake mundua. Munduaren atal eta pusketa den gizon hau munduaren ardatz bilakatzen da.

Baina, horretarako, izadi eta gizadi osoa errespetatu eta maitatu behar ditu. Gauza bakoitza, landare bakoitza, abere bakoitza eta gizon bakoitza errespetatu, maitatu eta zaindu behar du. Munduko gauza guztiak bata besteari loturik diraute. Katearen maila bat besterik ez da gauza bakoitza.

Borobil izateari, batasunari, eutsi behar dio munduak iraun nahi baldin badu. Bestela, aldero arriskugarria jartzen zaio. Alderdi bat arinagoa eta bestea astunagoa dituenak oreka galtzen du, zilipurdika eta amilka abiatzen da.

Borobil izate eta bat izate bereziak ditu munduak. Berez dituen muno, aldapa eta sakonak gordeaz iraungo du borobil. Berez dituen desberdintasunak zainduaz izango da bat. Ez du borobil leun eta irristakorra. Ez du batasun lehor eta antzua. Heldulekuak dituen borobila du. Bat bitan zatitzen den batasuna du.

Ez da galdirik dagoen borobila, ibilian dabilen borobila baizik. Eta ibili dabilen gorpilak badu bere jaikia, badu bere koloka. Bitan zatitzen den batasuna emakorra eta joria da.

Eta, guk, berez den honi onratu behar dugu. Bestea gu bezalakoa izan dadin ari bagara bestea zapaltzen dihardugu. Zapaltzailean eta zapalduen artean erdibitzen ari gara mundua. Gu ezbezalakoa izan dadila bestea nahi izan behar dugu egiaz. Berezko eta jatorrizko desberdintasunak oinarritzen den batasuna nahi izan behar dugu.

Bestela, aldero eta desoreka sortzen ari gara, mundua desegiten dihardugu. Gizonak gizona eta herriak herria zapaltzen duen mundu aldrebesa egiten ari gara. Gizonak bere izaera, bere txokoa, bere herria, bere giroa, bere kultura du. Lurrik ez duen landarea ihartu egiten da. Urik ez duen arraina ito. Herririk ez duen gizona hil Gizon bakoitzari bere lurra, bere bizigiroa, bere arnasa, izan dezala opa behar diogu.

Gizonari inork ez diezaiola berea duen ezer kendu, nahi izan behar dugu. Inor ez dadila inoren gainetik jar. Denok baliatu eta gozatu behar dugu munduaz. Lehen bizi izon ziren, gaur bizi garen eta bihar biziko diren guztiena da mundua. Denok dugu munduaren gozamenaren eskubidea.

Aldero izugarria jartzen eta desoreka arriskugarria sortzen ari da besteri dagokion ondasunen gozamena gozatzeko, alferrik galtzen edo pilatzen ari dena. Munduak berezkoa duen batasuna hausten ari da. Kontragurpilean eta bihurri jarri du munduaren jirabira. Bere erpotik eta ardatzetik ateratzeko arriskuan ipini du. Bazterra jo eta txikitze zorian, hain zuzen ere.

Berez dituen koskak eta berezitasunak berdinduz eta deseginaz, eta berez ez dituen desberdintasunak sortuz jartzen dugu mundua bazterra jotzeko zorian.

Gaingan dugu uda. Ikus ditzakegun munduak dituen edertasun desberdinak, munduaren aberasgarri eta osagarri dira. Ez ditzagula gal. Aurki dezagula pitxi hoiek denak gordetzeko modua. Inork inor ez dezala zanpa. Gorde ditzagun munduko herri eta herrixka guztiak. Salba dezagun herrien mundua.

MUNDU BAT

Aurrerakuntzaren arazoak mintzatzenean, behartuak bezala aurkitzen gara mundua aurreratzen ari dela esatera. Agian ez gaude oso segur, baiña aurreratze hori desiragarria jotzen dugu behintzat. Eta egia ahal da, egia ote da aurrerako goazela? Horren aldeko arrazoak ez dira falta.

Ikus dezagun. Gaurko egunean denak hartzen dizue munduko neurria, planetaren maila, lur osoaren zentzua. Horra ekonomia. Azalpen luzerik ez da behar. Lekuko, lekuko nabarmena, bazkun multinazionalak, aurrerapen agerriak, aurrerapen beldurgarriaren zantzu. Zientzia eta teknika munduaren nagusi agertzen zaizkigu, bazter guztietan gailenduak, mundua ahozpezu dutenak. Pentsa kristautasunari, sozialismoari, komunismoari, kapitalismoari buruz. Ez dago txokorik beren influentzia ikusten ez denik. Eta beste dotriñak munduko plazara jalgi, atera dira. Lehen Asiako Indian edo Txinan mugatuak zeuden eskola eta mugimenduak orain mundu guztira zabaldu dira. Hau da izan ere gure denborako jokaera geldi-ezina. Guztiak, komunikabideen ega bizkorrei eskerrik asko, munduko hedadura dizue. ONU gerturiko aldakuntza ikusi besterik ez dago: duela hogeitabost urte 55 Estatu zituen ONUk. Gaurko egunean, berri, 135 inguru. Bai, mundua sekula baiña egiñago, helduago, batago, munduago azaltzen zaigu.

—oOo—

Aipa daitezke, ordea, aurrera joate horren kontrako arrazoak ere. Dena ez da, alegia, samurtasuna eta atsegiña. Oraindik orain ere irauten dizue kolonialismoak. Ameriketako Malvina-en prolema Bretain Haundiaren eta Argentinaren artean, Guyana holandesa, lurralde frantsesak, Puerto Rico eta abar. Menderakeriak. Ego-Afrikan beltzen hauzi laria (USArena ahaztu gabe). Eta gaur Estatu diren barruan bestelako zoria eskatzen duten herrien eta minorien hauzia, Europar hainbesteko garrantzia duena. Nola aurki oreka jator, baketsu eta aberasgarri bat herrien eskubideen eta zenbait Estaduren batasunaren artean? Zein formulak asma eta hauta hortarako? Sistema federalak, edo hauen antzekoak gauza ote dira istillu garratz horiek konpontzeko? Nola askatasuna eta batasuna elkartu egiazko molde aurrerakoi batetz?

Eta oraindik ez dugu ezer esan, adibidez, Estaduen arteko desoreka galgarriei buruz. Barka harrokeria, adiskideok, nere aipamena egiten badut. 1963ko martxoaren hamarrean (bai arin doazela urteak...) honela nioen ZERUKO ARGIA honetan: «Aberastasunez gaitzezka dugu mundua. Baiña aberastasun horiek gaizki banatuak daude. Bilduegiak esku batzuetan. Urriegiak besteetan, bai goi-ondasunak, bai jakin-ondasunak, bai lur-ondasunak. Gorroto-maitasunez bete mundua. Egia-gezurrez, gauza on eta txarrez, indar eta kimen gaizto eta salbagarri batera irakiten. Pusketan zatitua eta batasun billa. Horra gure bizitoki bikain eta beldurgarriaren irudi ezberdin gazi-geza...».

Hamabi urte igaro dira, gauza haundirik aurreratu gabe. Hor dago Hirugarren Mundua probatzeko. Hor dago gosea. Hor dago milloika jenderen miseria.

—oOo—

Harmamentuen aipua egiteke, gaifera. Horixe bai aipatu beharra. Gure mundua harmamentuen ikusgintetik begiratzeko gero, ondorioa da zer aurreratu gaitza dagoela. Kezkarik gabe lasai esan baititeke billoika pezetak gastatzen direla urteoro harmagintzan, harma geroz eta ikaragarriagoak sortzeko, saltzeko, banatzeko. Honek axola gutxi ematen digu ordea, ez garrantzirik ez duelako, garrantzia du-ta, beste ezerekin konparatzerik ez duen garrantzia. Ohitu egin garelazik, jendea denekin ohitzen delako maiz adituz gero. Eta benetan ez gara konturatzen harmak direla elkar hiltzeko, odola erraztasun penagarrian isuritzeko han bezala hemen, non eta noiznahi, itsumen betean. Harmek hitza duten bitartean nola pentsa gizabidea eta anaitasuna nagusituko direnik?

Alderdi hontatik, mundua ez da

go zorituago, ez dago egiñago, hartzaroan dagoela dirudi, haurtzaro zitalen eta kaltegarrienean. Gure planeta hau, illargitik ikusita suzko bola txiki bat besterik ez da. Ez diezaigun egurrik bota, nahikoa su badugu, gehiegi ere bai.

—oOo—

Orduan, zer? Aurrerapenik bada-go ala ez dago? Badagoela ezin uka, ez ordea erabatekoa, ez osoa. Aldi berean aurrerapen hori ez da lau aizeetara zabaltzen, neurri berean ez da zabaltzen. Gerta daiteke, eta gertatu ohi da askotan, toki jakin batean atzerapena izatea eta beste batzuetan aurrerapena. Hemen illunaldia dagoenean, beste lekutan argialdia dago, desberdintasun haundia ikusten da, dena ez da on, dena ez da lorealdi.

Beraz, esan dezakegu, mundua egiteko dagoela. Ez da horrenbeste mundugintza bukatu. Gizadiak umotu behar du oraindik. Gora eta aurrera joan. Mundugile bizkorak beharko dira biribiltasun landu batera iritsiko bada. Inor ez da aski bere burua osatzeko. Inongo herria ez da aski bere eginkizun zehatza betetzeko. Gehiegi dugu mugaz, harresiz, leiho eta ate itxiz. Ireki dezagun mundua. Sar dadilla eguzkia gizon eta emakume guztien bihotzetan, etxe guztietan, herri guztietan.

Munduan, anitz eskualdetan, anitz arazotan, dotriñen artean, teorien

arteak, politiken arteak, jokabideen arteak leize eta amildegi asko dago. Diferentzia horiek guztiak nahastuz gauza garbi bat egitea gaitz da. Bakoitzak eutsi nahi baitio bereari, bere nortasun, bizimodu eta sentipenari. Eta halare, zailla dirudien arren, mundukide izan nahi du. Jendeek beste jendeekin nahi dute bizi. Herriek beste herriei nahi dute bizi harreman gizabideetuetan, areago oraindik, elkartasunean, batasunean behar bada. Inoren kalterik gabe, nor bere nortasunari eutsiz eta mundukidetasuna errespetatuz, zubiak egin daitezke, leize eta amildegiak bateratu, adiskidetasun berri bat sorreraziz.

—oOo—

Hitz gutxitan gaia bil daiteke esanez nazio haundi eta txiki, indartsu eta ahulen bizitzeko eskubidea eta burujabetasuna zaitzea, desarmea egitea, herri-arteak bazkun kementsuak eraikitzea, gutxiengo etniken behar eta eskakizunei erantzutea ezinbestekoak direla bake zuzen eta mardula izango baldin badugu. Eta hortarako, garbi bedi hau, gaurko Estaduek zerbituetan amor eman beharko dute. Hau egin artean egitazko bakerik ez dute gure begiek ikusiko. Mundua bene-benetan mundu bat, munduago bat izan dadin, mundu goxo bat, desiragarri bat guztientzat, egin dezagun lan.

I. BUJANDA

NONDIK NORA JO?

Hauze da euskaldun askori entzun izan diodan galdera, eta galdera hori berbera egiten dizut erantzuten lagundu diezadazun. Une honetan, 1975. urteko ekaina honetan nondik nora jo behar du euskaldunak? Zein da Euskalerriak hautatu behar duen bidea? Zer egin ote dezakegu, aurrerantzean, nondik nora jo asma dezagun? Zergatik ez diguzu zorerrek erantzuten? Uste baino erantzun zailagoa ote?

Aldaketaren egoeraren zai iraun izan dugu urte askotan. Egunkak joan egunak etorri, urtez urte, hainbeste itxaroten zen eguna hurbilduz ikusten dugu. Aldaketaren giroa, aldaketa baten beharraren giroa, sumatzen eta nabaritzen da. Lehentxeago edo geroxeago, aldaketak ikustekotan garelako sumatzen da. Eta itxurazkoak baino sakonagoak beharko dute izan, aldaketa horiek egungo egoerari egiazko erantzun bat eskaintzekotan.

Egunkariak, aldizkariak, han eta hemen egin ohi diren, edo egin gabe gelditzen diren hitzaldietan, aldaketaren ordua hurbil dagoela adierazten da. Eta ordu horretan gaudelarik, hauze da dagokigun galdera, euskaldunon baitan dagoen galdera: nondik nora jo?

Aldaketaz hitzegiterakoan, sarritan, betiko topikoetara jotzeko eta bertan lasai gelditzeko arriskuan gaude: askatasun haundiagoa, pertsonaren eskubideak aintzat hartzea, langile taldeak onartzea, eta abar, eta abar. Baina eskubide horiek konkretizazio desberdinak izan ditzakete giroak, egoerak, beharrak eta abarrek horrela eskatzen baldin badute. Printzipio nagusien aipamena ez digu batere beldurrik ematen. Printzipio nagusi sakratuak aldarrikatuz ezagutu ditu historiak diktadurarik haundienak. Printzipioak xeheki eskatzen duenari erantzuteak ematen ditu lanak.

Aldizkarietako artikulu nagusienak bide horretatik doaz. Aldaketa giroaz baliaturik, eta inguruko datoak gogoan izanik, aurrerantzean eman beharko diren pausoak eta abar aipatuz doaz. Europaren mendealeko egoera aipatuko da sarri, ezkeriarren arteko hauzia, larria askoren iritzi, ingurutako estadien aldaketa, Italiako hauteskundeak, Ingalaterrako korapiloak, eta abar aipatzen dira. Eta ez alferrik, noski, inguruak asko bait dezake herri baten askatasunaren prozesoa.

Eta non gauden, noruntz goazen aipatzerakoan, kanpoan egiten den

zenbait azterketak orientabide bezala baino ez digu balioko. Tacitok, Tamamesek edo Arellzak egiten dituzten azterketak oso gogoan hartu beharrezkoak izango dira, baina ez dira guretzat bete bete egokitzen direnak izango, zenbait puntu, baliagarri izan daitezkeen arren.

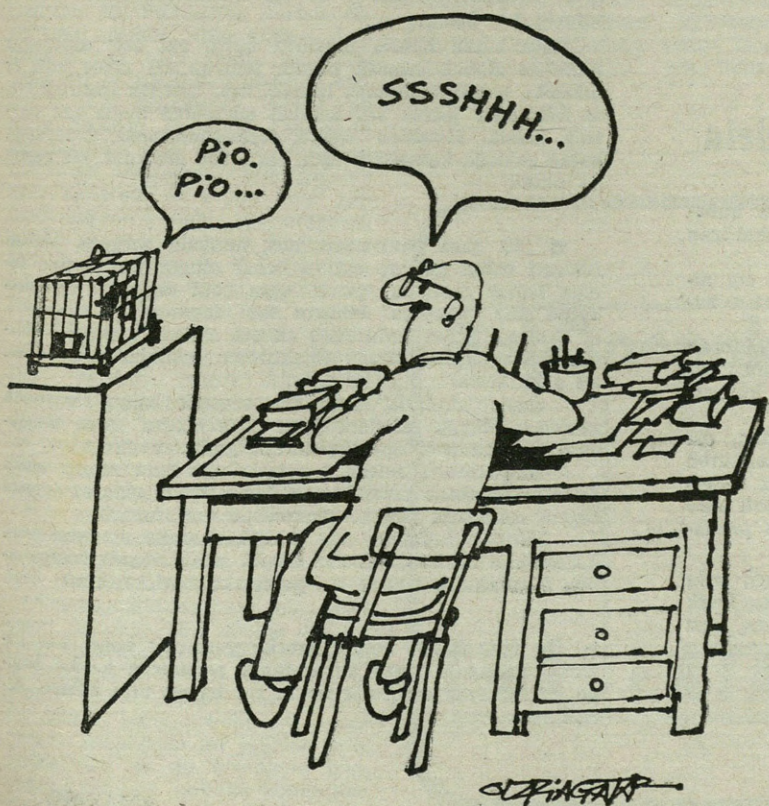
Lehenik, beraz, zer nahi dugun zehazki azal dezagun, pertsona, herria, gizarte, langileria, ekonomia, pentsaera, kultura eta abar, nola eta zer eratakoa nahi dugun aztertzea beharrezkoa baita. Duela bost urte gai honetaz egindako azterketa, erabat atzera eta baliogabeko gerta bait daitezke.

Eta azterketa honen beharra ezinbestekoa dugu, ibilian ikasten ari den haurrak bi zangoak beharrezkoak dituen bezalaxe. Eta gaurren nahiko ilun ikusten dut zeru gaina. Euskararen batasunean Mitxelena-ren argia, eta honenbestez ez dugu argi bakarra izan denik esan nahi, baliagarri eta onurakorra izan zaigun bezala, gizagintzan, gizartegintzan landan motz gabiltzala ezin uka. Eta gizartearen proiektu hori lantzen ez den artean biraka, bigegaldutik zehar, ibiltzeko arriskutan gaude. Aralarko mendi gaingan lanoan zehar mendizaleri sarritan gertatu izan zaien gertatuko zaigu guri ere: atsedetik gabe harantz eta honantz ibiliko gara, baina ez dugu ezertxoere aurreratu, leher egiteraino iraunagatik.

Zer nahi dugun ongi zehaztu ondoren, esku artean dauden bideak eta pausoak ikusi beharko dira. Bide bihurri eta irristakorra bait da, eta sarritan laharrartearen estalirik dagoenez, urratu beharrezkoa. Pertsona konkretuaren askatasunerako, gizartearen osotasunerako, klaseen errealidadea aintzat hartuaz, noski, gizarite berri bat behar dugu. Baina nolako gizarte?

Erdaldun taldeek ez dute galdera hau larriminez aurkeztu beharrik. Horietako askok zer nahi duen eta nora doan badaki. Baina gure beste horrenbeste gertatzen ote da? Eta erantzuten ez baldin bada, —eta denon egitekoa da hau bakoitzak ahal duen neurrian erantzutea— estratejiarik prestatzerik ez dugu izango eta beti bestek jotako musika doinuak dantza egin beste erremediarik ez dugu izango. Eta kanpoko dantzak ikastko baino geurreak zaintzeko premia gehiago dugula uste dugu.

MIKEL UGALDE

ZENBAT GARA

✿ Berriak

Ekainaren 27an, emakume euskaltzaileen omenez burututako bilera eratuko du Euskaltzaindiak Donostian.

Goizetik euskaltzainen arteko biltzarra izango da, eta arratsaldeko 4etan, berriz, batzarre irekia, Julene Azpeitia, Madeleine Jauregiberry eta Tene Mujikaren ohoretan.

● Hilaren 28an, Urnietako "Egi-billa" taldeak Mugaus-leak izeneko antzerkia aurkeztuko du Elgetako pelotaleku zaharrean.

Biharamunean Umeen Euskal Jaia eratuko da, eta ondoko astean Jakintza Astea delakoa. 6garren orrialdean agertzen den programaren arabera.

● Ekainaren 29an, Idoia izenekoan egun eta batzarrea eratuko da Erronkariko Isaban, Idoiako Andra Mariaren inguruan.

Biltzarra, kalejira, dantza saioa, lagunarteko bazkaria eta erromeria.

● Ondarrabiako Euskal Jaiak direla eta, zortzikote saio bat eratzeko da uztailaren 5ean.

Non geratu ote zaizkigu duela hamar urteko zaletasun eta zortzikote ufala?

✿ Andereño bati omenaldia

Ikasletoleako mugimendua —gera ondoak behinik behin— atzo goizekoa baino ez da, asko botata ere, hamar hamabost urte baino ez du.

Honen gazte den eskola batetan, zail da maisurik jubilatzea, batz besterik irakasle eta hazitzaile gehienak gazteak, oso gazteak, bait dira. Hala ere, Eibarko Mogel Ikastolak omenaldi bat, ondo merezitako omenaldi bat, eskaini ahal izan dio bertako andereño izan den Margarita Murgizuri.

Ekainaren 15ean, Eibarko Amaya Antzokian egin zitzaion omenaldi hori. Mila pasa ikusleren aurrean, Mogel Ikastolako haurrek hainbat kanta, dantza eta soinu saio azaldu antzerkia aurkeztu zuen, eta, azken batez, gaur eguneko Mogel Ikastolako maisu eta andereño guztiek, aho batez bere zorra eta esker ona kantatu zioten.

● Gure aldetik, Margaritari hurbildu gatzazkio eta, dozena erdiren bat galdera egin diogu:

—Noizdanik zara maistra Margarita?

—1929 urtean, hemeretzi urterekin lortu nuen titulutza.

MARGARITA MURCIZU

—Non hasi zinen?
—Lehenengo Maltzagako hauzo eskoletan. Gero, berriz, aurrean Bilboko Belostikalen sortu ziren ikasletoleak. Gerarekin batera ikastola itxi egin zen eta Belgicara aldeginean.

—Eta gera ondoan?

—Berritxo ere Eibarrera etorri eta "particular" bat jarri nuen. Gero Chilera joan nintzen misiotara. Lau urte terdi egin nintzen han.

—Eta ikastolan noiz?

—Itzuli nintzenerako ikastola berria martxan zegoen Eibarren. Andereño bat familia zain zegoen, eta haurra eukitzen zuen artean hilabete baterako deitu egin zidaten, tituludunak falta bait ziren. Eta... zortzi urte egin ditut.

—Zergatik uzten duzu oain?

—Uzteko garaia dela uste dut. Oraindik ondo nagoela esaten didate. Baina ondo nagoen artean utzi behar dut, bestela gero bota egin behar izango naute.

—Eskola mota asko ezagutu duzu. Zail izan ote zaitzu gaurko haur eta andereñoekin lan egitea?

—Maltzagako hauzo eskolan hasi nintzenean, 7 urtetik 14era arteko neska mutilak izan nituen gela "unitaria" izeneko batetan. Batzuk euskaldun hutsak, baserriarren semeak, eta besteak "ferroviariuenak". Entrenamendu ona izan nuen.

—Berrogeita sei urtetan ez diozu gero eguneroko entrenamenduari utzi. Zorionak!

✿ Madril, Madril zuri nahiz gorri

Oraindik orain Madrilera "Arriba" delakoan honako hau irakurri berri dugu beste zenbait gauzaren artean

"Los políticos han de pararse en pensar por qué clase de fenómeno humano es en las dos provincias, Guipúzcoa y Vizcaya... donde el fermento separatista se ha mantenido e incluso desarrollado hasta niveles por lo menos preocupantes..."

Si el primer paso para resolver un problema es reconocer su existencia y medirlo, la aproximación al problema vasco exige su reconocimiento como tal y la aceptación del fracaso de la línea seguida hasta ahora.

Eta "Arriba" egunkariak sumatu baino esaten ez duena. "Cambio 16" astelehenetik diosku Peter Yanke engelesak:

"El problema de las Vascongadas es el típico de un grupo social que no está dispuesto a utilizar los cauces existentes para solucionar su conflicto, independientemente de cómo de amplios sean estos cauces. El establecimiento de un régimen más democrático en Madrid, por ejemplo, no serviría para aminorar automáticamente el problema vasco. De cara a éste, lo que hace falta es un cambio de política, no un cambio de régimen."

El actual sistema español podría atacar de frente y, cambiando sus tácticas, solucionarlo. Un nuevo sistema —muy bueno para el resto de la Península— podría seguir siendo igualmente perjudicial visto desde San Sebastián o Bilbao.

Eta, kazetaritzaz, nork irakurriko duen baino nork irakur dezakeen garrantzitsuago denez gero, argi dezagun badaezpadan ere, Madril aipatzen berdin dela "zurria" zein "gorria".

✿ Linguistikaz ari direnei deia

Orain dela hamabost eguneko ZERUKO ARGIA honetan, III Euskal Uda Unibertsitatearen berri irakurri ahal izan genuen.

Beste zenbait gairen artean, linguistika delakoa ere aipatzen zen, Andolin Eguzkitza eta Mikel Murgiarren zuzendaritzapean taxutua.

Bikote honek moldatzen diharduen programan bi ordu eskaini nahi litzaiekete linguistikaz zein literaturaz lanetan bat edo beste eginik edo eginbidean duten ikasle eta irakasle guztiei.

Hain zuzen, goizean goiz izango da irakasordua, eta arratsaldean, berriz, Mitxelena eta beste hainbat maisuren montzaldiak. Baina, horrez gainera, goizeko 11etatik eguerdiko 1era arteko bi orduetan, nahi duten guztiek nork bere istudio, tesina edo azterlan agertaraz ahal dezaten prestatuak izango dira.

Antolatzaileek badute dagoeneko zenbaiten berri, hala ere, dei egiten diete Euskal Herrian zehar horrelako lanik burutua duten guztiei. Beraz, baldin inork nahi badu, idaz diezaike Andolin zein Mikeli, honako norabide hautara.

Andolin Eguzkitza
Capitan Mendizábal, 28-3.º D
Santurtze - Bizkaia
Mikel Murgiar
16, rue Errobi
Donibane Lohitzun
64000 — Baiona.

✿ Uda Unibertsitateaz Irakurlea mintzo

Euskal Uda Unibertsitateak mugiarazi ditu nonbait barrenok. Hainbatek antolatzen duen gauza estatiko bat baino, egiazko dinamika batez prestatzen ari den ekintza baliagarri bat dugu dagoeneko Euskal Uda Unibertsitatea. Hirugarren urtea baino ez da aurtan eta bere eragina nabari da edozein disziplinatan.

Giro honetan, hona Lexoako Alzaga Ikastolatik jaso dugun gutuna, pedagogiari buruzko planen bati atxikia, hain zuzen:

Amatiño:

Aurtengo Euskal Uda Unibertsitatea Ustaritzen egingo da, abuztuaren 19tik 29ra, eta inguruan camping bat eratuko da Unibertsitatearen joango direnek bizitze atsegin eta merke bat eduki dezaten.

Hainbat jakintza talde antolatuko da, baina batek bereziki garrantzi handia du: pedagogiarenak. Sail honetan ikastolen problematika aztertuko da gehienbat eta honen barnean ikasleekin erabili behar luketen metodologia, inguratzeko gaituen erdal giroa gaitututa eta eukara eigeraz bultzatzeko, zeren gauza nabarmena baita haurrek ikastolan euskara ikasten dutela baina gero kalean beren artean, erdaraz egiten dutela.

Huts hau nola gaitututa oso beharrezkoa da aztertzea eta zuzentzeko edonork honetaz ideien bat balu, edo azterketa eta inkestari eginak baitu idaz bezaz zuzenbide honetara: Agustín Ozamiz — Colegio Ikastola Alzaga — Ondiz, 24 — Lejona Bizkaia).

● Izan ere, Lexoako ikastolako zuzendari den Agustín Ozamiz izendatu dute Euskal Uda Unibertsitatearen Pedagogi arloaren gidari bezela eta oso komenigarri litzateke alde aurretik pedagogi saila landuko dutenak harekin harremanetan jartzea inprobisazioa alde batera utzi eta dena ahal den ondoen programaturik ager dadin.

✿ Nazioarteko emakume urtea

Egiteaz baino hitzez dagoeneko gauza guztiz jakina da aurtengo nazioarteko emakume urtea dela, edota halako zerbait ospatzeko asmotan aurtengo urte hau izendatu dutela.

Honela izango da bitxi (jubilarra esango luke Xabier Letek) honetan erraz asko sortaraz daitezkeen hizkirimiri eta ziriz aparte, begi-bistan dagoen gauza da, kaleko jende arruntari hutsaren hurrengo zaiola ospakizun xeble hau eta emakumeek berek ere ez "dakitel" (ikastekoa balitz ere...) urte ponpoxo honetan zer arraiio egin.

% Zenbaitak esana du, haurren hazkuntza berek jaio baino hogeitaz urte lehenago hasten dela. Eta hau esatean zera adierazi nahi luke, haurren hazkuntza beren gurasoen hazkuntzan hasten dela hogeitaz urte lehenago, alegia.

Beste horrenbeste esan genezakeen nazioarteko emakume urteaz ere, eta, ondorioz, aurtengo honetan baino hogeitaz urte barrukoan ospatzea ez ote litzatekeen azken batean soluzio bat izango.

Hain zuzen hauzia patxaraz hartu eta urte mordoak horretan alabak semeak bezain zentzuz eta taxuz hazi ez litzateke txantxetako lana izango. Eta, besterik badirudi ere, ez naiz adar jotzen ari, hainbat gurasoren axola eza salatzen baizik. Gizakien arteko desberdintasunak genetikoak baino gehiago kulturalak dira, eta seksu artekoak are gehiago noski.

● Ez gara pentsatzen hasi, nonbait, zergatik alabari semeari baino gutiago eskatu behar digun eta familia berean baitan mutikoa "gizon" egin nahi dugun artean nekatoa adiz "panpina" bihurtu nahi dugun...

...semeei jolas "educativo"ak eta alabei "kopinak" erosten dizkiegun bakoitzean emakumeen eskubideak zapaltzen ari gaitzkeela...

...emen "ahulezia" dela eta, semeok baino erraztasun gehiagoz alabak eskolara joan gabe etxean uzten ditugun, emakumeen oportunitateak gutiasten ditugula...

...anai-arreben arteko haserredietan "utz zaiozu neska da-ta" ustekabeen errepikatzen dugun bakoitzean ez diogula batera mesederik egiten emakumeen nortasunari...

...mutilak injinieru edo arkitektutzarako eta neskatilak ezkontzeko hazten jarraitzen dugun atean alferrik izango direla emakumeen urteak eta gainerako nazioartekoak...

● Hitz batez, baldin gaurko gurasook hogeitaz urte barruko emakume urtea aurtendak prestatzen hasiko bagina, ez litzateke segururik berau ere batera urte alferria. Aitzitik!

Hirugarren aldiz etsi beharko?

Gero eta azkarrago doaz gauzak Portugalen. Ordu bakoitzak dakarkigu orain bere harrigarria; eta ni, gaur Ekainaren 19an, beste asko bezala, irratizko berrietara adi nago, kezkatutik oso, Lisboa azkenean zer gertatuko. Portugalen gertatzen ari denak inportantzi handia izango baitu gure herriarentzako; baina baita, eskierki hau ere, Mendebaldeko erresumetako politikagintzan, eta sozialismoaren etorkizunean ere.

Elkarri darraizkio gertakari larriak, gero eta hurbilagoak. Spino-laren joaira, Maiztaren Leheneko gertaera hitsak berak, ahanzi egin dira. Kaurkoa bihurtze «gaitzitu». Hau habiala! Sukar horretan zer gailenduko?

Gauza batek dirudi seguru bederen: bozek, hauteskundeak, «elezioek» alegia, deusik ez dutela aldatu, eta ez aldatuko. Sozialisten garaitzapen apartak ez die ezer ekarri, kezka eta beldurraz beste-rik; hautabide horiek ez baitira ezer, izan, «iraultza» legetasun (?) delakoaren parean... Askatasuna eta elkarriketa posible direla-rik, ordea, zer debruk eman dezake legetasuna? Nork ote dauka Jainkoaren garazia? Nork esan dezake, bestea isil eraziz: «Nihaur nauk Egi!».

Zeren-eta «Republica»-ren arazoak garbi utzi duenaren arabera, komunisten jokoari «hala biz» esatea ez den guztia, «burgesia»-ren alderdian erortzea baita! Jukutria zaharra! «República» sozialista zen: horra hor garbitu ezinezko hobea izugarria!

—oOo—

Hots, dakigunez, ezkerarren arteko burruka ez da ekonomia-*mailan* mamitu. Bankuak, asurantzak, hegazkinak, petrokimika, burdintza, garraioak, eta abar, naziotartu direlarik, sozialistek ez dute aurkako hitzik batere bota. Txalotu egin dute, hain zuzen; Europako sozialista guztiek nazionalizazio horiek begi onez ikusten dituztelako.

Datorren udazkenerako Portugal-eko ekonomia-*mailan* % 70 gobernuaren eskuetan egongo da; eta, honi buruz ere, ezkerarren artean ez da itulirik gertatu. Sozialista guztiek onartzen dute eta bultzatzen kapitalismoaren akabera, eta Soares-ek ere bai. Gogorazi beharrik ahal dago?

Areago. Bi ekonomi-bide proposatu bide zaizkio M.F.A.-ri. Bata, Lanaren Ministeriaren bitartez, komunisten plegukoa: ekonomia goitik behera eramateko modukoa, industriari lehentasuna, eta abar; edozein erresuma «populaire» horietakoa kopiatuz, hitz batez. Beste, berriz, Industriaren Ministeriaren bitartezkoa, autojestionaren itxurakoa: lantegiak langileen beren eskuetan jartzearen aldekoa, plangintza laxo baten barruan, eta abar. Itxura denez, M.F.A.-k bigarren bide hau nahiago omen du.

Costa Gomes Lehendakariak, bai Frantzian bai Portugalen bertan, sozialismo anizkor, «pluralista», dogmagabe bat nahi duela esan du behin eta berriz. Puntu honetan ere, hortaz, eta dirudienez, M.F.A.-ren parte nagusia ez dago Cunhal-en alderdiarekin oso loturik. Alderantziz dirudi. Militarrek, beren gehiengoan bederen, ez omen dute «alderdi bakar»-rik nahi. Eta oraintxe, gaurko eguerdi honetan, beste deklarazio bat egin du M.F.A.-k bide beretik: «pas de parti unique au Portugal» entzun berri dut irratian.

Militarrek, beraz, gauza bikain asko egin dute gaur arte herriaren alde: herriari politik-askatasuna eman, koloniak beren buruez nagusitzera utzi, kapitalisten zapalkuntza moztuz joan... Ez da gutxi, alajainkoa! Badu M.F.A.-k bere alde zer erakutsirik! Ohore haiei!

Nola konpreni, hortaz, Portugalen gaur gertatzen ari dena?

Galdera honi buruz badira, besteak beste, bi irizkera.

Lehenengoaren arabera, hau esan omen daiteke: «Ez dakigu batere Portugalen gertatzen denaz. Gauza ez dago garbi. Sekula ez da horrelakorik ikusi». Jakina: hori diotak, eta sentidu batetan behintzat, «suspense» segurtatua du politika kontuetan; eta ez du errespetu handigorik merezi, politika kontuetan, euskara ezagutu gabe Euskara Ba-

tuari buruz mintzo denak baino! Portugalen gertatzen dena, zenbait aldetatik batez ere, guztiz eza-*guna* da.

Bigarrenaren arabera, berriz, hau esan daiteke: «Portugalen politika talde bakar bat egin behar da, Iraultza bakarra egiteko, argi bakar-*ren* argitan: marxismoaren argitan. Alderdi «burgese» guztiak debekatzeko hobe». Irizpide hau, jakina, Italiako Alderdi Komunistaren iriz-*ti*za ez bada ere, «Pravda»-rena da, eta G. Marchais-ena ere bai.

Jendeen banaketa hori ezin tris-tagarriagoa da; zeren-eta argiro era-kusten baitu, alde batetik, komu-nista ez direnek ikusiz ere ez du-tela ikusi nahi; eta, bestetik, Sta-lin hilda 22 urteetara, marxihta-le-ninistak ez direla milimetro bat ere aldatu: beroien totalitarismoa onar-tu, ala burgeskumeentzako pare-tara.

—oOo—

Errua, guztiagatik ere, ez da oso ki komunistena. Komunistek *sine-tsi* egiten dute predikatzen dutena, lan egiten dute gogotik —Salazar-ekin edo Salazar gabe— beren hel-buruen alde, *elkar-aditurik* eta oho-reetatik landa askotan jokatzen du-te, *isilpea* eta *zikindu-beharra* on-tzat ematen dituzte, *kondairaren* erakaspak kontutan hartzen, eta behar diren *ariskuak* zamaten. «Praxis» honek biltzen dizkie os-teak; hauek teoriak eta datorkeen geroaz zipitzik ulertzen ez dutelarik ere, *eginak* ikusten dituztelako. Komunistak *apostolu* dira. Ekintza-nahi eta fede horiengatik nork konde-natuko?

Eta bihur gaitezen orain Lisboa-ra.

«Intersindical»-az hitz egin du CFDT-ko J. Moreau-k (ikus 'Nouvel Observateur', 16-VI), eta hau esan: «on s'est aperçu très vite que les communistes étaient fortement majoritaires». Orain dela 20 urte hasi zuen P.C.P.-ak infiltrazii-lana, eta orain uzta biltzen.

Unibertsitatean, era berean, infil-trazio gaitza omen dago: bisitari batzuek jakin erazi dutenez, ikas-gu askotan dira nagusi komunistak.

Zer esango beste erakunde bat-zue? Kasetari guztiek diote M.D.P. izeneko alderdia «très proche du P.C.P.» dela, «un Parti Communiste n.º 2». Hots, gauza bitxia, gero eta sartuago dago ministerietan, ekonomi-sailean batez ere.

Beste talde batzuk ere marxista dira; nahiz ez beti P.C.P.-arekin oso harreman onetan.

Berdintsu gertatzen da Armada-ren barruan. Diniz d'Almeida-ren «RAL-I» «gorria», Othelo de Car-valho-ren «COPCON» delakoa, PCP-aren adar militar gisa mugitzen dira: teoriarik ez-baina pratikan ha-rekin ados agertuz. Gauza bertsua Moniz Barretoren «dinamización cultural» horren taldeak. «Gauchis-tak» noraino dauden komunistak ofi-zialekin haserre, zail da neurtzen: geroak erranen.

la-ia beldurrik gabe, bera, eman daiteke «superazio»-en lerrokada: Spinola, Costa Gomes, Vasco Gon-zalvez, Rosa Cutinho... eta, behar-

bada, kale-gataska gogortzen bada, Othelo de Carvalho bera.

—oOo—

Orain komunikabideen gudaketa da.

«Republica» egunkaria... «Renas-cença» irratia...

Jakina: bertako «langileek» joka-tzen dute, sekula ez Komite Zen-tralak. Hau «dépassé par la base» omen dago... Nork sinetsiko xin-plekeria horiek?

«Republica»-ko langileek ez dute Soljenitsine argitara nahi izan, eta ez dituzte eman nahi Soares-en ideiak. «Kolare» hori oso eza-guna da. Eta lizifrinaren arazorik ez da-goenez gero, buruak du kakoa.

Eta honi buruz, euskaldun bat-zuek «burgese» jokoan erortzeko beldur handiegia dutelako, hona hemen FRANTZIAN eta ezker-mutu-rrean, «República» arazoari buruz irakurri dudana:

—«Humanité Rouge» (moista) — Sozialisten alde.

—L. C. R. (trotskista) — Jokabi-dea txartzat eman.

—O. C. I. (trotskista) — Sozialis-ten alde. Areago, Charles Berg-ek «Gobierno Mario Soares» eskatu baitu.

—«Libération» (Sartre) — Artiku-lu ezin gogorrak, G. Séguay ba-tez ere lurrean jarri.

—P. S. U. — M. F. A.-ren «bona-partismoa»-ren kontra.

—Anarkistak — M. F. A.-ren «fa-zismo-kuntza» salatu dute.

—P. S. (Mitterrand) — Guztiz Soares-en alde, noski.

Frantziako ezker *osoak* kondenatzen du «Republica»-rekin gertatua, P. C. F.-ak ezik.

—oOo—

Elizak fazismoa sostengatu zuela Salazar-en garaian? Zalantzarik ez dago. «Renasença» irratia-*ren* ar-a-za hori ikusi behar.

Aski litzateke, hortaz, segurtabi-de guztiekin, *hau* zabal agiriko bat, telebista eta guzti; eta argi-eta-garbi erabaki beharrekokoak era-bakitzeko. Denek onartuko lukete. Zergatik izkutuan? Zergatik *joko zikin* hori? Joko zikinaren eskual-dean sartuz gero, non dira mugak?

—oOo—

Dubcek eta Allende erortzen iku-si ditugu. Batean erresuma-kapita-lismo teokratikoak azpiratua; bes-tean kapitalismo burges atzerakoi-ak baztertua.

Portugalen ere, zoritxarrez, so-zialismoaren hazia ondoko asteo-tan ihartuko ote den beldur gara; hildako landare xamurra gorri-*do* buriz margotutik ikusiko badugu ere. Ezen J. Moreau sindikalistak esan duen bezala: La liberté d'opi-nion est un point qui ne peut être discuté; sans débat public, il n'y a pas de démocratie réelle ni de socialisme autogestionnaire».

Tamalgaria eta ezin larriagoa li-tzateke Apirilaren 25 loretsu harez geriztik Lisboan geure begirada ge-nuen anitzek, berriro ere etsi be-harra.

LARRESORO

MUNDU BERRI BAT

“Hirugarren Munduaren” etorkizunari loturik gaude

Alfred Sauvy, estadistikari eta de-mografo eza-*guna* da Frantzian. Bere bizitza guztia eramandu herri-ugari-tasunak eta ekonomiak gaur sortzen dituzten arazoak aztertzen. Liburu de-zente idatzi du politik-ekonomiaz. Aurrerakoia da eta ausartu egiten da gehiengoaren iritzia-*ren* aurkako ar-ra-zoiak agertzen eta denon okerrak sa-latzen. Bera izan zen, autoaren ug-al-tzeak dakartzen ondoren kaltegarriak salatu zituztenen artean lehenbizietakoan. Berak ikusi zuen, aurrez alde-tik eta beste askok baino lehen, nola zetorren gazteen iraultza. Eta ez zaio beti jaramonik egin, modaren kontra bait doa askotan.

Orain liburu berri bat, beste bat, azaldu du, irakur erraza bezain se-rioa: «La fin des (nations) riches» nau da, «(Nazio) aberatsen bukaera».

Ez dio egileak garrantzi gehiegirik erasten «materias primas» edo beharrezko materialen urritasunari. Ez dio petrolioaren eskasiari aitortzen gaurko ekonomi kinkaren errua. Hori seinale bat besterik ez dela dio, munduan dagoen nahastearen seinalea, baina ez zergatia.

Sauvyk dioenez, Sartaldea, bertan behera doa. Nazio aberatsen ekono-mia, inflazioaren eta lan-eskasiaren harrak joa dago. Bertan bizi den jen-de ugari bai eta adinekoek ere, segu-ridade bila dabilta eta kezka horrek eusten die bere hartan. Irtenbiderik gabeko gizarteak dira, Esku-lanerako —beretzat ez bait dute nahi— atze-riko langileei dei egiten diete.

Aberats izeneko nazio hauek ez di-tuzte luzaro menderatuko hirugarren munduko herriak. Beste hauek berriz, nahiz eta oso egoera desberdinetan izan, nahiz eta batzuk bakarrik izan lurrez aberatsak, badute altxor haundi bat: jendetza ugari eta gaztea.

Bere ustez, «hirugarren mundu» hortako jendetza oraindik ehunen bat urtetan asko haziko da, ez bait da oraindik antzu-bide ziurrik. Horrela, 2100. urtearen inguruan munduko jendetza hamar hamalau mila miloi-tan tinkatuko omen da. Orduan, hi-rugarren munduko herriek orain bai-no lau edo bost aldiz jende gehiago izango dute eta gehienek 20 urtetatik beherakoa.

Alderantziz, Sartaldeko jendetza urritzen ari da. 1945etik 1970era arte zerbait igo bazen ere, orain 1930ean adina jende dago. Gutxiegi da, Euro-

pa eta Ipar-Ameriketako herria era-berri dadin.

Egoera honen ondorenak latzak izango dira: gure zibilizazioaren geroa ez dago gure semeen gain. Hirugarren munduko gazteak etorriko dira gure lurretara, Sartaldeko lurretara. Afri-kan, asiari eta egoamerikarren seme-alabek jasoko dute gure ondarea, gau-zak aldatzen ez badira.

Gaurko ekonomi kinkaldian, azter-keta honek dato herriak sartarazten ditu. Orain jasaten ari garen une gorria ez da herri behartsu eta herri aberatsen arteko borrokaldi bat, herri gazte eta herri zaharren arteko bo-rroka estua baizik.

Zalantzarik gabe, gure geroa orain hazi-bidean dauden herrien eskuetan datza. Herri behartsuetan begiak jar-tzen ditugunean, ez dugu, bada, sen-timendu hutsezko erabakirik hartu behar. Arazo politiko bat dago tar-tean eta zer irtenbide ematen zaion, gure seme-alaben egunak halakoak izango dira. Sartaldeari, ez bere le-ku, leku soil bat bederen gorde nahi badiogu datozen urteetan, onartu, ai-tortu eta sortu beharrik daduzkagu lotura berriak. Politika berri bat.

G. H.

ETXeko - ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'ezu

ATOMIZADO LAGARTO — jabolak erabili beti

Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jabolak bear dezu eros!

JABON LAGARTO, garbiketarako jabolak bakar-*ra*

Etxeko-andrearentzat neskeren egokiena.

JABON LAGARTO!

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, berebiziko aragi pillak; gafiara esne putzuak, olek guztiak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

Transportes

azkar s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Car-tagena, Granada, Almeria, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coru-ña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

AMAIA

Euskaldunok VIII-gn. mendean

Iñaki Azkune eta Jexux Mari Arrietak, Navarro Villoslada-ren elaberri famatuaren euskal bertsio bikain bat egiña digute, eta itzulpen hori GERO argitaldaria bere KIMU sailean argitaratu du.

KIMU saila, berez, gaztetxoentzat antolaturiko saila da, baina oraingo hontan ziur esan liteke AMAIA elaberria jende helduak ere guztiz gustora irakur lezakeela. Hain da interesgarri eta irakurtzen errez Azkune eta Arrietak prestatu duten bertsioa.

Oker haundirik gabe esan nezake oraingo euskal bertsio hau jatorrizko nobela baino irakurgarriago eta interesgarriago dela. Navarro Villoslada-ren orijinalean, «Amaya, o los vascos en el siglo VIII», betelan eta ondakin aspergarri asko dago. Deskripzio aldetik, edo nobelaren osagarriak doakien aldetik, Villosladak ez zuen bere nobela ongi tajutzen jakin.

Aldiz, oraingo euskal itzulpen hontan alferriko erreusak kenduak izan dira, elkarriketa bikain zehaztua izan da, eta jatorrizko elaberriaren laburpen juxtu bat egin da.

AMAIA elaberri horrek aurkako kritika asko izan du egin zenez gero, eta kritika hoiek euskaldunon-gandik jaso ditu sarritan. Alegia, elaberri hortan asmakizun gehiegi-txo ote dagoen esan izan ohi da, asmakizun arbitrarioa, alegia, eta ez arrazoi pixka bat gabe. Hala ere, eta garurko gure ikuspegitik elaberri horren zera begiratu, historia aldetiko zuzentasuna eta osagarri guztien egitasunari ezin geniezaloke gehiegi begira. Badakigu Navarra Villoslada-k nobela historiko bat baino historia-kontarietatik abiatutako irudimenezko lan bat egin nahi izan zuela.

Hori kontuan hartuz, eta elaberri hori, ez mami aldetik ez konstruizio aldetik goi-mailako nobela ez dela aitortuz, bere balio positiboan onartu behar dugu. VIIIgarren mendeko euskaldunen arazo, problema politiko eta burruken historia hoietan, badago halako giro aprobetxagarri bat; alde batetik, egilea euskaldunei buruzko nobela luze bat idazten saiatu egin zen, eta hor, hain zuzen, euskaldun zahar haiei buruzko notizia, kontakari eta zehaztasun historiko batzuk sartzen eta aipatzen saiatu egin zen. Euskaldun zaharrei buruzko mitifikazio puxka hori, eta gauzak pixka bat bere honetatik ateratzea, hemeretzigarren mendeko erromantizismoaren joera zen, eta Navarro Villoslada-ren elaberria erromantizismo giro hortan idatzia izan zen. Beraz, ez da harrigarri elaberri haretan zenbait neurrikapoko gauza agertzea.

Oraingo itzulpen-laburpen hontan, euskal hizkuntzaz baliatuz nobelari giro berri eman zaio, uste dut proportzio guztiak beren onerako bezela etortzen direla. Nobela giro barnekoi eta egiazkoago bat hartzen du.

Horrela ba, lehen aipatu dudanez bezela, AMAIA elaberri hori oso gustora irakurria izango da, eta jende helduak ere ederki asko irakur lezake.

Arrieta eta Azkuner zorianak eman behar dizkiogu, eta egin duten lan bikainaren eskerrak eman. Izan ere, garaia da euskerazko itzulpenak egiten ikasteko. Itzulpen bat egiten delarik, ezin litezke gauzak hitzez-hitz jarri; itzulitako lana ber-girotu egin behar da, orijinala errespetatuz, baina bai eta berrituratuz ere.

Itzulpen zail, neketsu eta aspergarri asko irakurtzen da, eta beldurtzeko arrazoirik asko bazegoen oraingo AMAIA honekin ere, aipatu dudanez bezela orijinala nahiko astun eta nahasia baita. Baina bertsio bikain bat egin dute Arrieta eta Azkune; nobela itzuli ezik esan liteke ber-girotu eta ber-moldatu egin dutela.

Euskera batutik joaz, ulertzen erraz den euskera argi eta aberats batean egin dute itzulpena. Euskera batuaren arazo horri buruz ere zer esan asko legoke. Hauzia ez datza, ez, «h», «ñ» edo «11» ge-

hiago edo gutxiago sartzean, beste zerbaitetan baizik. Nere ustez, euskera batua, edo baturuntzekoa, ideiak espresatzeko, adierazteko, beste euskera mota sakabanatu hoiek baino egokiago da. Hala ere, batzuek euskeraren batasunaren arazo hori era mekanizista batean hartu dute.

Badirudi gaztetxoentzat elaberri bat itzuli, edo Hegel-en «Izpiritua-ren fenomenologia» itzuli, gauzei beti aide berdiña eman geniezalokeela. Eta hori disparte bat da. Kontuan hartzeko gauza da, bai eta ere, idazten edo itzultzen dugun lan hori norentzako izango den, zer irakurle motarentzat, gutxi gora-behera nungo irakurleentzat, etabar.

Arrietak eta Azkune egin duten itzulpena horretxegatik iruditzen zait ona: gramatikaren arauak errespetatuz, izpiritu eta giro egoki bat ezarri diotelako. Eta hori, noski, ez da hizki bat edo beste gehixeago edo gutxiago sartzearen gorabehera, egokitasun eta estiloari doakiona baizik.

Gramatika ongi dago, baina literatur arazoetan estiloa garrantzitsuago dela konturatzen ez bagara, galdurik gaude.

Ongi etor bedi, beraz, GERO ar-

gitaldaria» KIMU sailean argitaratu digun AMAIA hau. Eta Azkune eta Arrietari, behin eta berriro zorionak.

XABIER LETE

MALLABIA

V. IDAZ LEHIAKETA

JALETAKO BATZORDE ANTOLATZAILEAK ERATUTA

- I. 14 urterarte. Tankera eta gaia librea izango dute.
- II. 14 urtetik gorakoentzat. «EUSKAL KIROLAK» gaia harturik.
 - a) Hitz neurtuz (bertsoz).
 - b) Hitz lauz (prosaz).

SARIAK

- I. 14 urterartekoentzat.
 - 1.goa. 3.000 laurleko eta garai-saria.
 2. 2.000 laurleko.
 3. 1.000 laurleko.
- II. 14 urtetik gorakoentzat.
 - a) 1.goa. 4.000 laurleko eta garai-saria.
 2. 2.000 laurleko.
 - b) 1.goa. 4.000 laurleko eta garai-saria.
 2. 2.000 laurleko.

BALDINTZAK:

- 1.goa. Lan guztiak euskeraz egingo dira.
- 2.goa. Lanak bidalitzezko epea uztailearen 31an amaituko da.
- 3.goa. Lanak zuzenbide honetara bidaliko dira: IDAZ LEHIAKETA — BASTIDA TABERNA — MALLABIA.
- 4.goa. Lanak izenorde batez izenpetuak izango dira kartazal itxi batean benetako izena bidaliaz.
- 5.goa. Sari banaketa, Andra-Mari eguerdian, abuztuaren 15ean, Mallabiko pelota lekuan izanen da.

BATZORDEAK.

Donosti-Currerki-Kutxa

EUSKAL IRRATI SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira joan etorriak

Baserriaren alde

IV JAKINTZA ASTEA

ELGETA 1975

EGITARAUA

EKAINA

LARUNBATA 28, arratsaldea

4etan. Herriko enparantzan, umeen irakurketa eta idazketa saioa.
9etan. Herriko pilota toki zaharrean «EGI-BILLA» taldeak Iñaki Begiritainen «MUGAUSLEAK» izeneko antzerkia agertuko dute.

IGANDEA 29

UMEEN EUSKAL JAIA

9etan. OSKARBIKO txistularien kalejira.

10etan. Talde guzien bilera.

—Kexka, Eibarkoa.

—Izarra, Elgoibarkoa.

—Motrikokuak.

—Soraluzeko Ametza, Soraluzekoa.

—Osintxuko gaztetxoek, Osintxukoa.

—Oñatz, Oñatikoa.

—Lore gazteak, Arrasatekoa.

—Arrasatekoak.

—Lora-Mendi, Eskoriatzako.

—Goi-Mendi, Angiozarkoa.

—Bergarakoak.

—Alkar, Aretxabaletakoa.

—Txoritxu Alai, Durangokoa.

11etan. Talde guzien ibilaldia herrian zehar.

12etan. Dantza saioa.

1etan. Sokamuturra.

2etan. Bazkaria.

4etan. Talde guzien bilera enparantzan eta dantza iharduna.

5etan. Bertsolari, abeslari eta irrintzilari saioa eta ondoren Sokamuturra.

UZTAILA

ASTEARTEA 1

Gauko 8etan. Ikastola azpiko aretoan. Hitzaldia. EUSKAL PERIODISMO BURUZ», Xabier Kintana hizlari dela.

ASTEAZKENA 2

Gauko 8etan. Ikastola azpiko aretoan. Hitzaldia: «ERKUSKETAKO METODOLOGIARI BURUZ», Fernando Etcheberria hizlari dela.

OSTEGUNA 3

Gauko 10etan. Pilota toki zaharrean mahai ingurua Bertsolaritzari buruz, eta ondoren, bertso saioa.

Bertsolariak:

LOPATEGI

LAZKANO

GORROTXATEGI

AZPILLAGA

ABEL MUNIATEGUI, zuzendari eta gai jartzaile delarik.

OSTIRALA 4

Gauko 8etan. Ikastola azpiko aretoan. Hitzaldia: «FUEROS- CONCIERTOS ECONOMICOS-CARTA FORAL» gaii buruz, Jose L. Lizundia hizlari dela.

LARUNBATA 5

Arrts. 5etan. Umeentzat «GINOLA» eta ondoren, sari banatzea.

Gauko 10etan. Herriko pilota tokian KANTA SAIOA.

Abeslariak

AMETS TALDEA (Ego euskalerrikoa).

PANTXOA TA PEIO (Ipar euskalerrikoa).

HARRIXURI (Ipar euskalerrikoa).

HIBAI REKONDO (Ego euskalerrikoa).

Ondoren erromeri alai TXORTAN taldearekin.

IGANDEA 6

AZOKA NAGUSI EGUNA

9etan. Txistulari eta soinu joleekin kalejira.

10etan. Asto karrera.

10 1/2etan. Txarangarekin kalejira.

11etan. Herriko pilotalekuan, Pilota partiduak.

1etan. Sokamuturra.

2etan. Lagun arteko bazkaria.

5etan. Herriko pilota tokian Zumarragako «IRINTZI» taldearen dantza saioa.

7etan. Txarangaren kale ibilaldia, sokamuturra eta ondoren erromeri alai.

OHARRA: Ekainaren 29an eta Uztailearen 6an LIBURU ETA DISKOEN erakusketa eta salmenta izango da.

RIKARDO

OPTIKA ETA FOTOGRAFIA

Begietarako kristal bigun eta irmoak

Betaurreko galgatuak

Eguzkitarako betaurrekoak

Prismatikoak

Eztaietarako eta egun haundietarako argazkiak

Margozko argazkiak

Argazki zaleentzat

Fotokopiak

Kale Nagusian, 12

TOLOSAN

IPAR EUSKAL HERRIKO BERRIAK

IPAR HERRIETAN EUSKAL ABESLARIARIK

Astiro baina seguro ipar aldean ere, euskal abeslariak, gero eta gehiago abesteko bide berriak dituzte. Kantaldi eta saio berezi batzutan ezezik beste jaialdi batzutan ere parte hartzea deituko dituzte. Non?

Aurten, uda honetan hain zuzen, ipar aldeko zenbait herritako herriko jaietan ez da faltako egungo abeslariarik. Adibidez Hazparden Heletan, Urketan, eta abar.

Hau ere inoiz etorriko zelakoan ginen, hots, gure herriko jaietan egungo euskal abeslariak parte hartzea! Bide honi jarrai bekizkio, gure herriko jaiak euskalduntzen jarduteari gero eta gehiago alegia!

EKAINAREN 18AN, BAIGORRIN, 100 IRAKASLE ETA GEHIAGO BILDURIK

Joan zen 18an asteazkenean, ipar aldeko 100 irakasle baino gehiago bildu ziren Baigorriin.

Irakasleak euskal ikastoletatik eta frantses ikastoletatik etorriak ziren. Alderdi batekoak eta bestekok, komunistak, sozialistak eta abar elkartu ziren. Bilerak guztiak Baigorriko Joanitoren egin ziren egun guztian.

Gaia? Zabala, hots, pedagogia!

Euskal irakasleei ere eitu zitzaion bertan parte har zezaten, beren ikastoletako berri azalduaz.

Gauza tipia, baina esan nahi berezi eta garrantzizkoa, gure ustez behintzat! Han erabakitakoagatik euskal irakasleen egoera ez da aldatuko, ez kondatuko! Halere, kontuan hartu dira gure irakasleak hitzegiteko bidea eskaini zitzaion alegia. Benetan gauza berezia!

EGUN EDER BAT DONAPALEUN: IKASTOLEN JAIA!

Ikastolen jaia ongi igaro zen Donapaleun; ekainaren 15ean ospatu zen. Meza ondoren, haur asko, txistulari, dantzari eta abeslari ugari ikusi eta entzun ahal izan zen. Berriz ere, zorionak Seaska taldeari jai hura antolatut zuelako!

1975GARRENGO UDAKO IKASTALDIA

Badu orain 4 urte hasia dela "Mende Berri" deitu batasuna, euskararen ikasteko ikastaldien antolatzen, Eguberri, Bazko eta udan.

Aurtengo udako ikastaldia Abuztuaren 4etik 30 era, Donaixtirin (Mauleren eta Garaziren artean) egingen da.

EGINGAIA

Egun guztiz: 6 ordu klase.
Irakaspena 3 mailatan ematen da:
Lehen: euskara ez dakitenentzat.
Bigarrena: euskara pixka dakitenentzat.
Hirugarrena: euskara jada darabilatenentzat.
Ikasgaia ahalik eta probetxugarrien izan dadin erbaki izan da:
—Ikastaldia internoa izatea, klasetik kanpo ere ikasleek euskara erabil dezaten. Halere, ikasle batek nahiago baldin badu loa (eta jatekoa) kanpoan hartu, klaseetara bakarrik etorri ahaliko da
—Klase bakoitzean ez da 10 baino ikasle gehiago egonen.
—10-13 urteko haurrentzat klase bereziak izanen dira.

1975.eko ikastaldia kanpoari irekia izanen da. Klasetik kanpoko mintzaldi eta erakustaldiak izanen dira. Horretarako euskal kulturaren dabilen pertsonalitateak gomiatuak izanen dira:

Hiruriko Etxahun pastorelegilea, Hegiapal pastoral antolatzailea, Mattin bertsularia, Txillardegik hizkuntzalaria Mnex Goie, netxe "Ikas" eta "Seaska" batasuneko idazkaria J. L. Davant euskaltzaina, R. Camblong ekonomilaria...

Kantariak: Manex Pagola Maite Idirin, GUK" taldea...
Sindikalariek, herriko arduradunak, etab...

ORDAINTZA

Lizeko eta langile gazteentzat: Orotara: 500 libera. (klasea, jana loa).
Ikasle eta jornalarietatzat: Orotara: 600 libera.
Loa kanpoan: 450 libera.
Loa eta jateko kanpoan: 200 libera.
Otor bakantzen pasatzera: bakarrik jin nahi bada ez etor.
Ikastaldia, Euskaltzaleen Biltzarra eta Euskaltzaindiak babestua da.
Mende Berri 32 rue Bong neuf.
64100 Bayona.

URZOLA

"MATEMATIKA HASTAPENAK" ikasta/ditxoa

FELI ETXEBERRIAK, berak eginiko matematika fitxei eman-
go dien agerpena.

NOIZ: Uztailak 1: euskraz
Uztailak 2: erdaraz

NON: «IKASBIDE» ikastolan. Isabel II, 15 (bajo) Donostia (Amara).

NORENTZAT: eskolaurreko azken bi mailakoentzat (4-5; 5-6 urte).

EGBko lehen bi mailako irakasleentzat (6-7; 7-8 urte).

ORDUAK: goizetik, 10-13; arratsaldetik, 15-17

Informazioa: GORDAILU, Vergara, 21, 3 Donostia.

429779

ARTEA ETA EROTISMOA (II)

Duela zenbait aste, erotismoa denean sartu dela esaten genuen, arte eta kultura-antzeko underground prokto zenbaiten bidez. Galda dezakegu nondik datorren aldaketa hau.

Ez da gauza erraza horretara bultzatu gaituen faktore oro hemen zehaztea, baina ez da alfer izanen zenbait aipatzea.

Lehenbizikoz, herrialde guztietako gazteak larrien hipokresiaz eta azaluseriaz aspertu egin dira (azaluts hitza aski gogor delarik ere). Maiz larriak, burgesak batipat, gauza bat esan bestea egin ohi du. Aurpegi biko bizitza zeramaten, hala nola Houxley-ren katuak. Konpreni daiteke orain, beraz, gazteek erotikoa eta seksual alorren dagitena argitara eta publiko nahi izatea. Gaurko bizikera berriak ere horretara bultzatzen du: denak bilduak bizitzeak, hiri bizitzak, seksu arteko harremanak beste garai batzuetan baino lasaigoak, fisik hezketa...

Baina dena ez dator orain belaunaldi eta honen sensibilitatetik; bada beste faktorerik, teoria, kritika, psikologia eta artetik ere badator era berri hori. Gaur egun edonor doa zinera edoeta psikologia, seksualitate eta poesia liburuak dit uirakurtzen. Duela urte guti batzuk, sailtxo batek bakarrik irakurtzen zuen, ahalgeturik, Dr. Maraño-en obra.

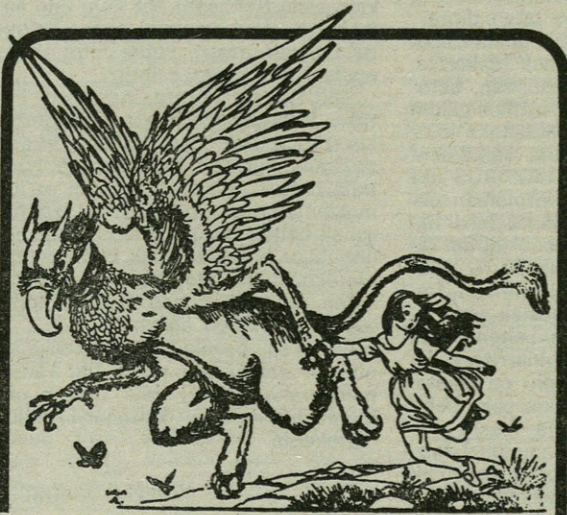
Gogoan behar genituzke, orobat, seksu jokabideari buruz hedatu den zenbait ikerketa, batipat, beste gizarte batzuen jokabideari buruz, hau guti batzuegana heldu bada ere.

Bata eta besteagatik —bizikera berriagatik eta zientziaren era berriagatik— erotismoa gizartean eta publikoki ezagutua izan da eta politik esannahi bat izatera ere heldu da. Kontestatarior eginkizun bat hartu duela esan dezakegu, nola gizarte aldetik hala erligio aldetik.

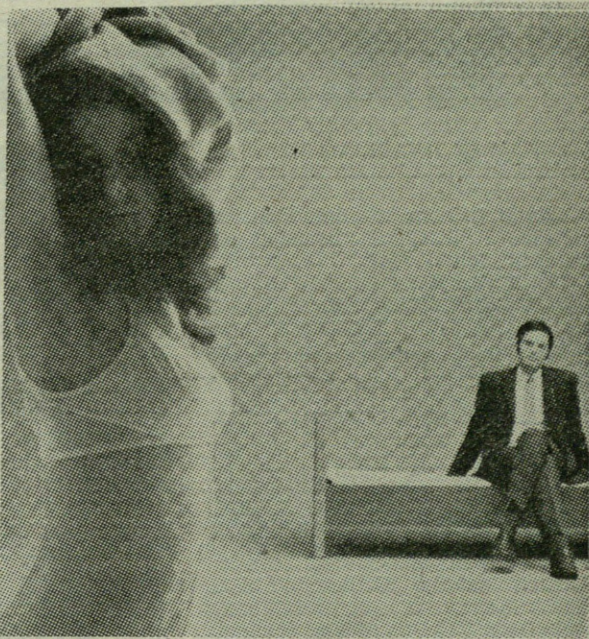
Honenbestez, esan beharra dugu guzti honetan Elizak egin duen papera aski ahula izan dela. Deabruaren abogaduarena eginaz esango nuke kristiandadea beti izan dela erotismoaren publikatzearen kontrakoa eta honela erotismoa beti isilikako gauza izan da. Kristau aburur zenbaitek neoplatonismo, gnostizismo, katarismo eta manikeismo asko eduki du nahasia, haragia zapuztu eta, halaber, erotikoa usain zukeen edozer mespreziatu du.

Aldatuz doan orain gauza, egia da, eta katolikorik kontserbatzaileenak ere «seksualitate osasuntsuaz» eta «ezkonz seksualitateaz» mintzo ohi dira. Haragia eta izpirituaren bereztea ez da, zinez, oso kristaua.

Ez da, beraz, harritzeko gure gazte euskaldunek

Solapadamente el arte siempre se ha enfrentado con lo erótico: Ilustración de komik infantil

Hoy más que nunca el artista reivindica la verdad total del arte sin tabús ni hipocresías: Spot publicitario

moral azaluts hau erasotzea eta lotsarik gabe erotikoa maite izatea.

Garrantzi handiko gauza bezala ageri da gaur sek-sua gizonen bizitzan. Begira, bestela, zenbat erotik eta erotik-seksual tankerako pelikula ikus daitekeen gure zinetan, holakoen aurrean baten jarrera halakoa edo horrelakoa izanik ere; horretan ikusten da gaurko gizonarentzat nolako garrantzia duen seksuak eta hori publikoki, agerian.

«Erotismo en el contexto socio-cultural» gaiari buruz azken aldian idatzi dituen lanetan, J. L. Aranguren dioenez, XX. mendeko gizonaren jarrera optimistaren agerpen bat da seksualitate eta erotismo irrika hau. Berezko hutsaren bila joatea bezala litzateke hau, erotikoa hutsaren bila, hots, xalotasunaren bila.

Larriek hala uste izan ez arren, zenbait gaztek (artistek batipat) uste ohi du bizi daitekeela erotik alderdia era xalo, huts eta egiazko batean. Larriak dira eroikoa era likits batetara ikusten dutenak, seksuak lotura, baldintza eta frustrazioengatik; baina hauek, nor berarenak baino gizartearenagoak dira.

Bada ordea, erotikoa goraltzen eta absolutotzat hartzen duenik ere, lehengo artikuluen genionez. Gaizki egitea eta bekatuaren zuritza bat egin nahi dute horrela. Jainkoari berari egin nahi diote desafio Gaizkigintzaren bidez nahi dute absolutoa bilatu.

Gaurko egunez pelikula asko dago eta artistik agerpen asko ere alderdi izugarri, deabrukiko, desafiakoi eta askatasun hausle hau agertzen duena, gaizkigintzat giza-nortasuna baieztatu nahiaz.

Beni Montresor zuzendariak eman «Messe Dorée» pelikula bikaina koordinada hauetan mugitzen zen. Ona eta txarra nahasian agertzen dira Montresor-en filman eta ez oso integratuak. Honela aisa uler daiteke dialektik joku ttiki hau, gaurko arteak darabilena, nolakoa den: liberazioa-libertinajea. Hitz biok erro beretik datoz.

Erotik artearen arazoa gaur nahasia da eta ulerkaitza. Kapitalismoak are eta gehiago iluntzen du. Ahalginduko gara, laster, egungo erotik arteari buruz go-goeta batzuk egiten.

EDORTA KORTADI

Ezkongai

Euskalduna bazara

Edozein adinetakoa

Euskaldun batekin ezkondu nahi baduzu

Idatz zaiguzu: EZTAL. Apartado 897. DONOSTIA

YOGUR
GURELESA
GOGOZKOENA

FRAKASOA ETA HEZIKETA

Gure bizitza ez da arrosez beteriko bide gozoa, garraztasunak ere aurkitzen ditugu. Hoietakoa bat frakasoia dugu.

ARAZOAREN INGURUAN:

Burura galdera bat datorkigu: larritasunak ikasketei lagundu ala galerazi egiten die?

Lan errazetan: memoriako gauzak ikasi, begien erreflejo batzuk lortu, emozio eta larritasun pitin baten bidez gehiago aurreratzen da. Honela ikusi zuten TAYLOR eta GAIEREK.

Lanak zenbat eta zailagoak izan, larritasunak mesederik ez du egiten, kalte baizik. Hona hemen azterketen ondorio batzuk. LEFFORDEK nabaitu zuen larritasunak kalte dagoela arrazoimenduari. GAIEREK frogatu zuen, analisia sartzen den lanetan material berriaren kritikan, arazo berriaren arrazoi bide berriak erabili behar direnean etab. larritasunak ondorio gaitza dakarrela.

Atenzioa, ekindako lanari zuzendu beharrean, larritasuna sorreraz dute eraginei zuzentzen zaie. Familiako arazo eta eztabaidez, bere gelako lagun baten etsaigoaz, irakaslearekiko arazoez ikaslea urduritu badago, bere buru-ahalmenak eragozpen eta kezka gaitza dakarrela.

Haur batek, tensio giro hortan bizi denean, jokabide aldakaitzak sortzen ditu. Erantzun esteriotipatu eta berdinak emateko joera honek, arazo berriak aurrera eramateko ahalmena eta pentsamendu sortzaileak ito egiten ditu.

MANDLER eta SARASONEK beste gauza interesgarri bat ere agertu ziguten. Bere nortasunean, izateko modu bat bezala, larritasuna daraman, neurosis antzean, eragin larrikoi baten aurrean trebatasun guttiago agertzen du haur normal batek baino.

Ondorio bezala ondo dator SIMOND jaunak dioena. «Ikasleei arrazotzen irakatsi nahi badiugu, ikasle egoeran larritasun giroa baztertzea beharrezkoa da».

ZER DEN FRAKASOA:

Pertsona batek bere buruari helburu bat ezartzen dionean eta lortzen ez duenean frakasoaren aurrean gaude. Fenomeno honek norberarekiko iritziarekin eta aspirazio mailarekin zerikusi handia du. Pertsona bat luzaroan frakaso giroan bizi bada bere indar eta ahalmenetan ukan behar lukeen oniritzia eta uste ona

OLIVAS

du. Frakasoan murgilduta bizi diren ikasle larriak lur jota gera daitezke. Are gehiago: larritasun biziaren kasuan, jokabide neurotikoa eta desegokiak alda ezinezko jokabide desegoki batean finkatzen dira.

HEZIKETAREKIKO ONDORIOAK

Larritasuna ikasketen mesedegarri ez da, kaltegarri baizik. Helburuak lortuta, irakaslearen haserre batzordezake, larritasuna aldendurik, haurra prest dago rendimentu egokia emateko. Beste modu batera adieraz dezagun: irakaslearen txaloa eta oniritzia jasotzeko, irakasleak lanera bultzatuak nabaitzen dira.

Bainan ez gaitzen joan beste murrera. Ideia hauek gaizki erabiliez gero, beste doinu eta giro batera bihurtu gaitzke: haurrari lanik ez eman, eskakizunik ez zuzendu etab. Ansiedade pitin bat helburu bat lortzeko eragingarri izan daitezke. Zeregin zail batek ikaslearen desafio bat botatzen dio, bainan zeregin hauek lehen lan zailagoetan gailentsu irten da, kementsu direnzentzat balio dute. Aurreko lanetan seguridadea lortu duenak lan zailago bati aurpegia eman diezaiolke.

Eta lehendik frakasoan bizi den haurra, zer? Irakurtzen ikasteko ahalgintetan dabilen haur batek bere zeregin hori lortzen ez badu, berezi behar luke bere mendeko diren gai eta zereginetan. Lehendik larriak, neurotikoa eta kezkatik diren haurrak gai erraztan exitoa lortu behar dute bere buruarekiko uste on bat finkatzeko.

ZER EGIN FRAKASOAREN AURREAN

Inolaz ere haur bati, inoiz ezin zaio esan frakasatu bat dela edo antzekorik. Hitz zatarren ordez helburu berriak ezarri behar dira, bide egokiak aurkitzen saiatuz.

KEISTERREK burutu zuen lan batean frakasoaren behar den gertukuntzari buruz dato batzuk ekarri zizkigun. Aurretik adierazi zien, haur txiki batzuei, gauza batzuetan ez asmatzea normala dela. Gero asmakizunak egiten trebatu zituen. Ikusi zenez, haur hoiek arazoak aurrera eramateko gogo eta interes gehiago zuten eta zailtasunen aurrean larritasunik ez zuten agertzen.

Ondoren bezala esan dezakegu, emozio eta tensio pixka bat rendimendurako ongarri dela, bainan gehiegizten denean kaltegarri bihurtu daitekeela.

PELLO AIERBE

Haurra gizartekotzen

(IIII)

Bai, haurra zenbat eta haziago, orduan eta gizartekoago egin ohi da. Bizi den giroko gizartearen ohiturak bereak egin ohi ditu. Hortara bultzatzen bai dugu haziok.

Baina, gizartekotu: zertarako? nola?

Gizona abere gizartekoia dugunez (gizartekoia eta beste tasun ugariak ere bai abere hau), gizartean erabaki beharko ditu bere arazo eta problema ugariak. Bere bakardadean bildutako gizonak ezer gutxi dezake. Egutero dakusaguna da hori.

Gizarteko izaten ikasi egiten du haurrak. Inguruan ikusten dituen jokakerak hartzen eta beretzen ditu umeak. Inguru hori familiak osatzen du hein handi batetan. Haurtzaroen behintzat familia da gizarterik indartsuena umearentzat. Eta gizarte txiki hortan gertatzen dena garrantzi handikoa da: hor ikusi, entzun eta sumatzen duena ikasiko bai du haurrak. Eta hor bereganatu dituen jokakerak erabiliko bai ditu gero bere harremanetan. Adibide bat: bortxakeria erabiltzen badu aitak etxekoei bere asmo eta gustoa betearazteko, eta horrela berak nahi zuena lortzen badu, nola harri gintezke, gero, haurrak, bere lagunartean bortxakeriaz jokatzeko badu?

Etxebarrian ohiturazko diren jokak erabiltzen dituen apartekoa dute umearen hezkuntzan. Bestek egiten dutena egiten bai du gero haurrak. Batez ere ohiturazko jokak horiek gogozko zaizkion ondorenak sortarazten badizkiote, orduan eta sarriago joko du jokak horiek berriro: ohiturazko jokak berriz berriro.

Gauzak —erabat erraztuaz— horrela direlarik, onuragarri daiteke gure giro hortako famili barruko jokak aztertzea, gure gizarteko haurrak zer-nolako giroan murgildurik dabilen axaetik bederen kontura gaitzen. Zenbait puntu baino ez ditut ikutuko adibide gisa.

1.—Hau edo hura dela-ta ezin bi gurasoak bat etorri. Haserrea sortu da. Hitzak gero eta gogorragoak. Bulla haundiena sortu duenak irabazten du. Hor ez da elkarriketarik izan. Elkarbultaketa batean erabaki da arazoa.

Txikitandik ikusi du umeak hori bere etxean eta hauzoan. Ez du beste-rik ikasi. Nahi litzakeena lortu ahal izateko bulla haundia egin behar da. Ez zaio aukerarik eman, eztabaida bat arrazoizko elkarriketara batez erabakitzen ikas dezan.

2.—Aitak aita delako, gizona delako alegia, halako eskubide bereziak hartzen ditu etxean. Eztabaida bat —asmo desberdinak sortu direla-ta— aitak erabakitzen du batarren edo bestearren alde, inolako arrazoirik kontutan hartzeke.

Arrazoiak ez du indarrik. Etxeko gizon izateak du garrantzia. Hori erakutsi diogu haurrari txikitandik.

Eskolan bertan ere maizegi ikasi ohi du umeak jokak hori. Irakasleak irakasle delako, egoera bat nahi duen eran erabakitzeke eskubidea bala bezala.

3.—Bere barruko sentimenak agertzen dizkie txikiak gurasoei: halake lagunak bildurra damaiola, lotsagarri gertatu zaiola hau edo beste egitea (enkarguak egitea adibidez), amarekin lo eginen lukeela gustora, t. a.

Gurasoen erantzuna: errita eta parra. Batez ere haurra muttikoa denean. Bildurtia delako parra; lotsatia delako errita.

Zer ikasi du umeak? Kaltegarri dela sentimenak agertzea. Hobe dela edo ezer ez esatea, edo bildurtia izanik ere, jendearen aurrean bildur gabe bezala jokatzeko agertzea.

Ez zaio bildurra do delako sentimena gaintzen irakatsi. Maltzurkeriarako ateak zabaldu zaizkio: ez du batek bera den bezala agertu behar, inguruko jendearekin atsegin zaion eran jokatu behar du.

Horrelatsu jarrai genezake gutarteko jokak aztertzen. Haurrak ikustea duena ikasten badu, gero berak ere berdintu jokatu duela-ta, zergatik zigortu?

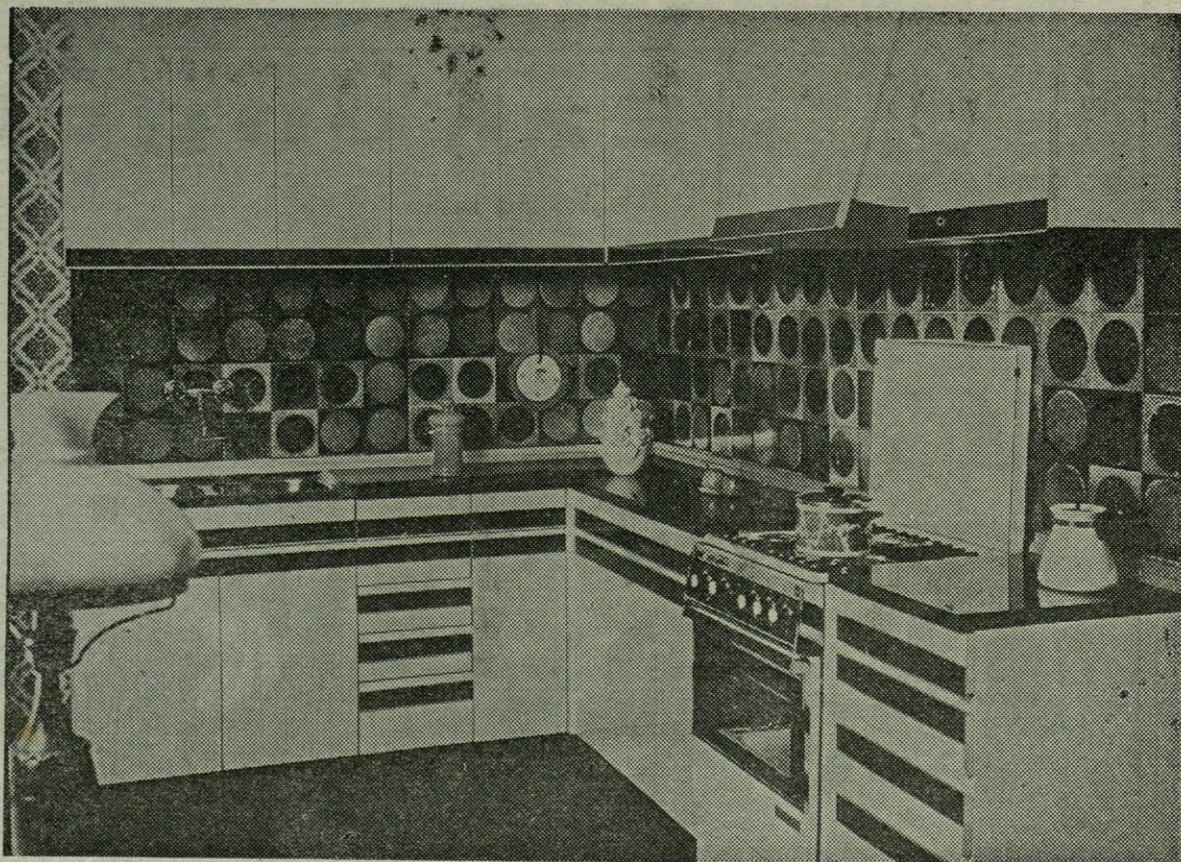
LONTXO OIARZABAL

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTIAK

Blas de Lezo Kalea, 6
Urrutizkiña: 41 20 65

DONOSTIA

SUKALDEKO MUEBLEAK

EDERRAK BEZAIN EGOKIAK

FELIX ETXABE, S. L.

Urrutizkiña: 894764

ZALDIBIA (Guip.)

ELIZAREN BERRI

EMAGALDUAK ELIZETAN

Barka, irakurle, emazteki mota horri eman izena. Baina, beste hizkuntzetako izenak juzgatzeko gai ez naizelarik, gure ustezko, kristautasunaren puritanismoak horrelako zenbait hitz utzi digu euskaraz. Beraz, oraingo honetan bederen, eta lerro hauen idazlearen ikusmoduan, izenak ez du izanik adierazten.

Hona beraz. Emagalduek elizetan, irakurtzen duzula bezala. Ez da irudi-esaera bat.

Eskandaloa? Nahi baduzu, bai. Batek baino gehiagok du hori esan. Zu bat gehiago besterik ez zintezke. Baina, esango dizut: Arregik eta Ferreres-ek eta nik ahal dakit beste zenbait, eskandalo mota asko bereizten zuten. Bata, bederen, "pusillorum" zeritzana. Agian, horietakoa zara; ala beste batetakoa? Ipur-zuri izenez adierazten genitukeenetakoa?

Hor konpon. Eta natorren harira.

—o—

Maiatzaren 25ean, inguruko emagalduek sail batek hartzen du Lyon-go eliza bat. Hurrengo igandean, adineko emakume bikote baten harridura! Erretoreak, meztara hauz eliza batetara joateko adierazten die; eliza emagalduek hartua dutela eta.

Eta Lyon-goaren ondoren, best ezenbait hiritan gauza bera: Parisen, Marsailen, Grenoblen, Toulousen...

Eta jakina. Parisen eliza hartu orduko, Barne-ministroak, Poniatowski-k, emakumeak elizatik erauzteko ordena ematen du. Eta polizia bere lanari gogor ekiten dio. Lyonen, Parisen gertatua adieraztera doakie elizako erretoarea. Eta apaizaren atzetik, abagunea aprobetxatuz, polizia ere han sartu zen, eta 150 emakumeak han joan ziren kanpora. Haatik, hitzemanen zuten alkateak, eliz hierarkiak eskatu gabe, ez zuela ezer ere egingo emazteki hauen aurka. Eta ez erretoreak, ez apezpikuak (artzapezpikuak, hobeto esateko; parakidetasun edo "inter pares" eta antzeko kontzetuak hierarki gizonen zerurako uzten bait dituzte), ez zioten ezer ere eskatu inori; aitzitik, harrera ona egingez hartu zituzten. Diodanaren lekuko, hona zer dioten erretoreak: "Ez dut zertan epaitu emazteki hauek. Laguntza eskatu didate. Eta eman egin diet; izan ere, guztiena da eliza". Eta Renard kardinalak, berriz hona zer dioten publikoan irakur erazi duen izkribu batetan: "Prostituzioa gizartearen eritasun bat da, eritasun larria. Ez noa oniriztera. Baina, ez ote da falsikeria bat, ondorio guztiak eritasun berorren biktimen gain bota nahi izatea? Horrelako giza egoerak, egiazko larridura ager dezaketen manifestazioak sor eraz ditzake...! Prolema guztiona dugu: prostituziora darabaten a nitz kausaren kontrako bideak aurkitzea hain zuzen".

Horra egiazko prolema. Eta ai-enebake askatzen ez dena!

—o—

Baina, konkretuki, zergatik ekin diote emagalduek bide horri? Hona. Jende horretaz exolatzen den batek esana, gutxi gorabehera: aspalditxo honetan susmatzen guren zerbaitek bazterrela. Guztiak kekatzten ziren, jarraitzen da — segurtasun faltaz eta poliziaren errepresioaz.

Hain zuzen ere, urte bete barruan, lau emagalduek agertu da bazterrean, erailik. Bestalde, Lyongo polizia "bere izen ona" galdurik zebilen, proxenetismo arazotan bera ere nahasirik ibili zelako. Orain, bere izen ona irabazi nahirik edo, merezimenduak atera nahirik edo, gogor eraso dio emazteki mota horri; multa eta abar ezartzen zitzaizolarik. "Aski zenuen pasaiantzeren bati irribartxoren bat egitea, eta 160 franko (2100 pezeta inguru) multa ezartzen zizuten" dio emagalduek horietako batek, eta ez zen gehiegi behar arrats batez hiru edo lau horrelako ezartzeko".

Eta hona zer dioten "Mouvement du Nid" delako mugimenduko batke (emagalduek beren zoritik nola atera laguntzeko mugimenduko batek alegia): "Mouvement du Nid delakoa prostituzioaren aurka dago, jakina. Baina, ez dugu uste, prolemaren soluzioa errepresioan datzanik. Ez multak, ez gartzelak, ez dute desbideratuko emagalduek; gehixeago murgil erazi baino ez dute egiten jokamolde horiek". Eta jarraitzen da: emagalduek manifestazio horien bitartez, duintasun piska bat gehixeago eskatzen dute; horregatik gara gu ere horien ondoan. Eta jakina, Barne ministroaren erabakien aurka aurkezten da. Emagalduek elkarriketa gogoari, ukabildakada erantzun bait dio horrez.

AMUNSA

MUEBLES

URRETA VIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Edoardo Choquetia

Getaria, 10 - Urrutizklifa: 41 77 51 - Etxekoa: 42 27 00 - DONOSTIA

ON KOSME ETA JOLASAK

Agur Jon, illoba tikia: Berririo nator, ene Jon. Zurekin mintzatzeko gustiz atsegin bait zait. Jolasean zabilazanean, osaba zaararen begi tikiak, pozkiro, zuri begira egon oi dira. Orduan, geiago eza gutuko ez ditudan aurtzaroko egun zoragarriak bururatzen dizkidazu. Maite genituen, bai, guk ere geure jolasak. Eskolako ordu larriak baiño atsegiagoak ziren jolasakoak, arranopola! Askotan ez genuen betea aundirik jolaserako; eskola amaituta, bereala ordu terdiko eskola, berezia gero dotriña eta, askotan, bere eginkizunetan, amonari lagundu egin bear.

Oroitzen naiz egun batez... Eskola ondoren, «trapuzko pillota» batekin futboleko ibiltzekoak ginen. Arratsaldeko merienda billa joaterakoan, agur gure ametsak. Bibote aundiak dituen barkuko kapitain aundi baten antzera, esan zigun amonak: «Zimaurra eraman bear duzue sorora».

Kalean bizi ginen. Gure amonak, ordea, urteoro txerri bat asten zuen nola ala. Gure txerri bedekatuaren janaria, iru billobak ibaitik ateratzen guren «salma» oi zen. Zer den salma? Itsas belar beltz olakoa da. Orioko. Ibaian aski bazen. Gaur, ibaiaren zikiñak, guztia desegindu du. Errejiloi izenekiko saierekin naastuta egosten zuen gure amonak salma ori; eta arto pitiñetik kanpora, gure zerriaren bankeeta, goiz eta gauze «salma» tristea oi zen. Guk utzitako babarrunekin manteka askorik ez zuen bilduko gizaajoak. Salma onek, ez dut uste urdai koipetsu sendorik ateratzen zionik gure berriari. Sinistu ordea, Jon maitea, aparte-aparteko gauza zela salma ori, zabal eta lodi, gure zerri madarikatuak ZIMAUUR ugari egiteko. Zimaurra gauza ona dela? Bai orixe, guk, iru billobok, amonaren sorora eraman bear izan ez bagenu. Kilometro terdira zegoen sorora eta karroan eraman bear guk gure zerriak egiten zituen zimaur ugariak. Ene Jon, bizitza zer den ba aal dakizue ba gaurko umeok?

Ez ziren batera onik egin amonaren aginduek: zimaurra eraman bear duzue sorora. Agur gaurko nere fobail-jolasa. Lotsagabe xamar erantzun nion: «Beti zimaur karreo ibilli bear ote dugu?»

Ene bada. Esan banion, esan nion ba. Amabost misteriotako erroaria, bere litani eta guzti, neretzat izan ziren. Aren jarduna. Bazuen etorria, bai, gure amonak. Zure aitona eta Frantzian dagoen osabak eta nik bete genuen, zerri zimaurrez, geure karroa. Amona ez piyo nerekin eta pertikatik (baretatik) elduta karroa nik eramateko agindu zuen. Zure aitona eta osaba ezker eskubi karroari tiraka zioazen; amona atzetik proozioan, armoni bizibizian; azkenerako aspertu ninduen gure amonaren sermoiak eta... bultz egiten diet goruntz nere bi pertikei, zerura begira gelditzen dira, karroaren aurrekaldira lurra jotzen du eta gure zerriaren zimaurrak «bi-kamiotan», zabalduz gelditu ziren. Ospa nik aal nuen azkarren, baiña nere belarri aundiak entzun aal izan zuten amonaren azken desapio garratza: «Etorriko aiz, bai, alproja-billau aundi ori, etorriko aiz...».

Esan bearrik ez, Jon maitea, gure zerriak baiño zori eskasago izan nuela gau artan. Salmarik ere ez nuen izan afaritarako eta nere atzekalde Logroñoko piper gorria baiño gorriago geratu zan. Jotzeari ordea laster utzi bear izan zion. Ikaratu zen gure amona. Izan ere labaña zintzurretik sartzerakoan gure zerriari, odolki eta lukainak egiteko, orrebesteko kurriskik sekula ez bai zuen egin izan...

Ene Jon, Osaba zaarra burutik

naastu ote den pentsatzen ari zara. Zu, gaur bezela, ni ere jolas-zalea izan naizela adierazteko, Oinbeste txotxokeriarik esan bearrik bai ote zegoen? Baiña, esana, esana dago eta kito.

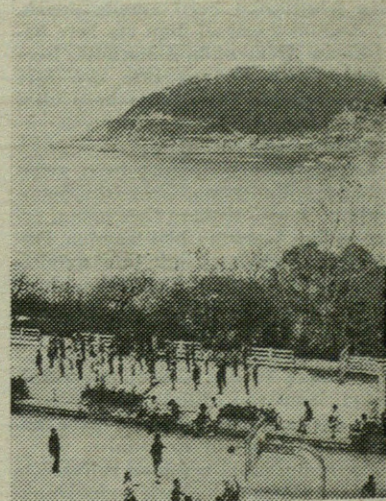
Joko eta jolas zale zaitut, illoba tikia. Ala ez baziña, ez legoke pozik osaba. Gaixorik zegoen edo ez duk besteak bezelakoa, pentsatuko baike nuke. Eskolako eginkizunak betetzerakoan, jolastu zaitez. Lanaren zamapean nekatu egiten zara; zure nerbioak ez daude beti patxadan. Jolasak zure gorputz, izpiritu eta izate osoa arindu eta atsedeen gozoz betetzen duzu. Zure naimena zaildu, zure muskulu eta gorputza gogortu, buruko reflejoak bizkortu. Ori guztia datorkizu jolastetik.

Besteekin bizitzeko egiña zara, Jon. Jolasean lagun arte bat sortzen duzue. Bat bestearen bearrean zaudetela jokoan igertzen diozue. Bizitarako elkarri konprenitzen, elkarri lagundu eta elkarri barkatzen ikasiko duzue. Aundi izaten zaretenerako, «Gizon» izateko asmotan jolastu zaitez.

Kristau on izateko ere, zein alderdi ederrak dituen jolasak. Zuri ongi ez baderitzazu ere, guztien artean jarritako jolas-legeak ontzat ar; jokoan asko badakizu, guti dakienari irakatsi. Irabazle ala galtzaille izan, beti apal eta umil agertu.

Batzuetan aserratzten zarela? Bai, noski. Aserrean leertzen zarenean, ez beintzat luzaro iraun zure murturrekin. Murtur luzeak tristeak dira aurtzaroko eta aundi izaten zarenean. Jesusak bezela barkatzen ikas, naiz eta zure ustetan, arrazoi osoa zagan arkitu. Bizitzako burrukan, zenbat aldiz barkatu bearrean arkituko ote zara?

Jolaste utsak ordea, ez zaitu betetzen. Beti irabazle nai zenuke jolasak.

koan. Oriotarra izaki. Estropadetan bigarren zaretenean, lur jota gelditzen zarete ijituko. Leen nai izatea ez da bekatu; or ere geiegikeriazko tristura da baztertu bearrekoa galtzerakoan. Irabazle gertatzerakoan, poztu zaitez, bai; ez ordea gutxiets eta mesprezia galtzaille. Ori gauza itxusia da. Zu, biar gerta zintez galtzaille eta zure irabazlearen arrokeriak ez duzue onik egingo.

Apala izan, elkarrekin ongi etorri, aserratu gabe jokoan ibilli, ez inor mespreziatu, ez dakienari lagundu, elkarrekin maitasunean bizitzen ikasi, elkarri barkatu. Guztioek ez ote dituzu Jesusen irakatsiak?

Aspertzen ari zara. Amonaren ipuak maiteago dituzu sermoiak baiño. Jolasean bezala ordea, kontseju onak zure biotzean sartu nai osabak.

Beste bat arte. Besarkada bero bat. Kosmek.

AROSTEGIK

ZERUKO ARGIA SALTZEN DA:

ELGOIBAR
M. Gorostiza

EIBAR
Angera
Markina
Iriondo
Eguren
Gisasola
Barela
Alday
Aranburu
Estanko, 11
Isasi
Simon
Amana
Uraul
Urizar
Siglo XX

JOSE ZINKUNEGIREN OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

getaria

D. ANDONI ANDONEGUI

1971ko Uztailaren 15ean D. Andoni hil zen. Hil zen eta kito! Kito?

Hala dirudi. Andonegitar Ziriakok, Zeruko Argian Mutrikuko berri emaile denak, D. Andoni gogorazi digu eta bere berri eman. Hemendik, Getariatik, bere lagun zintzo zirenek urte oro lore sorta bat eskeintzen diote bere hilibian.

Besterik ezer ez! Kito! Ez dut bere bizitzaren berri zehatzik. Mutrikun jaioa, Gasteizko Seminarioan ikasia, Kubara ihes joana, azken aldiari Getarian bizi izandua, Bilbon (halaberrez) hila eta uztailaren 16an Mutrikuko kanposantuan utzi genduna, hilobiratzeko ordua ez zelako.

Hala ere ez zen erraz ahazteko gizona. Bere bizitza Getarian eztabaidatua izan zen. Euskaltzale zintzo, hala agertzen zen beldurrik gabe nahiz denen gustoko ez izan.

Luzaroan ixilik zerraman gaitza. Eta ez zen taldetan eta beste eginkizuntan ekintzale bezala azaltzen nahiz eta hauetan arrotza ez izan, batez ere luistarretan elizako abeslari taldean eta ia azken aldean Erromes izeneko abeslari taldean.

Bainan, ekintzan zuzenean parte hartu ezin horrek bere etxeko gelan lana egitera bultzatu zuen. Eta nerezat haxe zen bere pertsonalitatearen oinarria. Ordu luzeak estudiatzen eta mundu zabaleko berriak eta jakabideak. hain adagariak jadanik garai hartan, aztertzeak, bere buruari osotasun bat eman zioten eta benetan eliztarren aurrean eta gazteen artean garai hartan puntan puntan zebiltzen iritziak azaltzen zituen ausardiz.

Begien bistan dut, "mikroa" eskutan hartu, begiak itxi eta sarri kopetako izerdia lehortuaz, nola borobiltzen zituen bere hitzaldiak.

Egia, pakea, maitasuna, justizia, askatasuna, herri maitasuna, ez ziren bere ahoan hitz hutsak, behin eta berri erabiltzen diren moduan inorrek inazki ez gelditzeke. Hitz horiek dinamika bat zeramaten barruan, ekintzara bultzatzen zutenak, konpromiso batera, eta gerra bizi honetan parte izatera behartzen zituenak.

Parte izate honek etsaiak sortu zituen alde guztietatik. Ustez lagun haundienak zituenak ere ostiko ederrik eman zioten. Askatasunaren alde haibeste deihadar egindako gizona, zanpatzailea deitua izan zen, eta badakit min hori bihotzean zuela hil zelarik.

Hil zen, eta lagun haundi bat galdu nuen. Eta minez negar egin nuen.

JOXEAN

zaldibia

JAIALDIRIK EZ

Zaldibi eta Abalzisketa Ikastolako arduradunek, San Pedro egunez Larraitzen Euskal Jaialdi bat antolatu asmoz ibili dira, baina atzera egin behar izan dute. Izan ere, aspaldi honetan, Goierri bailaran eten gabe ari dira gisa honetako gauzak eratzeko: batetik bertsolariak, bestean abeslariak, urrena dantzariak e.a.... Egun honetan ere bada Jaialdi bat Goierriin: Zegaman oraingoan, eta dakizuen bezala, bi saio egun berean, horren kilometro gutxiaren barruan, ezinezkoa da.

Pozten gara, noski, hainbat Euskal Jaialdi ikusteaz, baina bilkura hauen alderdi txarrak ere aipatu beharra dagoela uste dugu: batetik gainontzeak ahaztu eta diru-iturri bezala, soilki, erabiltzea; bestetik betiko taldeak ekartzea, nahiz abeslari, nahiz bertsolari e.a. Lehengoa diot berriro ere, hain kilometro gutxi barruan eta beti artista berdinekin. Bada hor pisko bat konpondu beharrezkorik; bes-

talde, jende berri bati aukera ere eman behar zaio. Norbaitek esan dezake aukera handirik ere ez dagoe; la; daitekeena da; nere ustez, zeozer saiatuz gero, bila daitezke izkutuan dauden zenbait artista on eta plaza-ratu.

San Pedro eguneko hutsune hori betetzeko, Goierri guztiko Ikastoletako umez osatutako Jaialdi bat izango da.

GIRO

auritz-berri

IKASTOLAREN EGUNA

Ikastolaren eguna ospatu zen ekainaren 15ean Auritz-Berrin (Espinal). Iazko udazkenean sortu zen ikastola herri honetan. Euskara betirako galduko zen beldurrez sortu zuten guraso eta gazte batzuk. Bertako erreto-reak zioen bezala euskararen enbor zaharra ihartzen ari zen ingurumari hartan. Kimaberri zedila nahi zuten hango euskaltzaleek.

Egun gogoangarria izango da Auritz-Berrin ikastolaren eguna. Azpilanoz bildurik zabaltu zuen eguna. "Zehar haizeak" jotzen zuten begietan. Baina halere giro ona egin zuen.

Auritz-Berri eta Eugiko txistulariek alaitu zuten herria goizeko 9etan.

12etan; euskaraz abestutako Meza Nagusia izan zen. D. Fafael erreto-reak euskara eta euskal kultura gordetzeko genduen erantzunkizunaz hitzegin zigun hitzaldian.

Meza ondoan Iribasko "inguru-txo" dantzatu zuen Iruñeako "Ortzadar" taldeak.

Arratsaldean ikastolaren aldeko jaialdia izan zen "Ederrena" pelotalekuan: "Ortzadar" taldearen dantzak, ikastolako haurren abestiak, eta pelota partidua.

Nafarroako Aurrezki Kutxak ordaindu zituen egun hartako gastuak.

Aspaldiko partez egia bilakatu zen Auritz-Berrin Etxeparearen ametsa: "Euskara, ialgi hadi plazara".

Ez dadila egun baterako atera orde, bizitza osorako baizik.

P. U.

lizarra

Euskal Herri da eta Euskal Herri zian nahi luke Nafarroak. Duen euskaltasuna gorde eta galdu duena berpiztu nahi luke.

Aspaldidanik galduta da Lizarran euskara. Baina lurpean zen hazi esnetzen hasia da.

Ekainaren 8an egin zuten lehen Jaunartzea ikastolako haurrek.

Eliza gainezka bete zen. Esteban Irigoin jaunak eman zuen meza, Euskaraz eta erdaraz izan zen meza. Kanatu guztiak euskaraz, noski.

Mezerdian "Agur Jaunak" jo zu-

ten txistulariek. Meza ondoan Larraiza dantzari taldeak saio ederrik eskaini zion jendeari.

Origarri bat eskaintzen zuten Lehen Jaunartzea egin zuten haurrek. Hone-larria dio:

Lizarran Puy-ko Ama Birjinaren Elizan, 1975garrengo Ekainaren 8an, Lehenengo Jaunartzearen oroigarria.

Lizarrako Ikastola. Gaur lehenbiziko aldiz gure Jauna hartu dugunak:

Jorje Aramañanzas Makua, Jose Luis Azkona Lara, Santos Elbira Luzurriaga, Rikardo Galdeano Latorre, Maria Isabel Lopez Txasko, Jesus Marañon Roka, Maria Jose Ibarreta Barrikarte, Biktor A. Napal Montoia, Silbia Pagola Ormaetxea, Jose Xabier Paskual Goñi, Amaia Romero Aiukar, Eskerrak emanaz, hemen, gurekin bildu zareten guztioi. Zorionak.

ARIZTI

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

Bankaetxe on batek arazo asko konponduko dizkizu.

Zenbat eta eskurago orduan eta errezago.

Banco Guipuzcoano

gertuan daukazu, zure zerbitzuan prest eta gogotsu.

ZURETZAT

zestoa

IKASTOLA AUERRERA ARI DA

Azkenaldi honetan Urolaldeko ikastolan, euskara dela bide, hainbat arazo eta istilu ibili dela jakiteko, ez dago begi zorrotza eduki beharrik.

Beste leku askotan gainditua dute arazoa gori gori darabilgu oraindik. Zenbat tinta galdu ote da? Ikastolako zuzendaria aspaldi honetan hori ihardun da etengabeko itunikaren antzera: Zestoako mahai inguru (zenbaitentzat sasi mahai inguru) ospetsu hark ere izan du jarraipenik; asteakari bati behintzat eman dio lan gairik, e. a.

Bestalde, kalean eta lagun artean ere, gaizki ala ongi, nahikoa aztertu da arazoa: «Batua bai», «Batua ez», batukeriari uko, Erribideko euskerara...

Eta jirabira guztien gailur, maiatzaren 24a izan da noski. Guztioak dakigunez, Urolako ikastolak egun horretan erabaki behar zuen «Euskara Batua» onartu ala ez.

Maiatzaren lehen hamabostaldian aldez, aipatu egunaren prestaketan ihardun dira ikastolan euskararekiko zeuden bi joerak. Gogor saiatu da jendea: bi joeratako hitzaldiak, agiriak, aldizkarietako lanak, panfletoak, e. a.

Bolada honetan dialektika edo ezbaiketaren oihartzun sutsuak entzun baditugu ere, beldur gara arazo honetan behintzat ez ote garen sasi dialektikariek lotsagarrienean erori. Funtzik gabeko salaketak (batukeria, fazismoa...), elkar ikusi ezina, eta abar luze bat.

Azkenengoz iritsi zen maiatzaren 24 saindu hori eta Urola Ibarreko ikastolak «Euskara Batua» onartu du; Zeruko Argian irakurri dugun bezala Irakasle, Euskaltzaindia eta Ikastolen Batzari baiezkua eman zaio.

Hori honela, gu biziki poztu gara noski, are gehiago aipatu prestaketan parte hartu dugularik nahiz eta gailurrera iritsi denean halabeharrez edo «urrutiko laihatila estu batetik» begira egon.

Maiatzaren 24ak prestakizunik izan badu, ondorioak ere agertu direla deritzagu, dagoeneko zerbait azaldu denez gero.

Gure aldetik erabat bat gatz Ekainaren 8an ZERUKO ARGIAREN editorialean (hirugarren orrian noski) agertu denaz. Ez dezakegu beste gauza haundirik esan, arazotik aldentuta bizi beharra tokatu zaigularik.

Halare egun saindua igaro ondoren zai egon gara bi tendentzien oihartzunik entzuten ote genuen. Hamabost egun igaro ondoren batua-aren aurkakoek isilik ditugu oraingoz (aldizkari mailara mugatuz noski).

Batuaren aldeko zenbaitetik aldez, triunfalismo hutsez idatzitako bi orri irakurri ditugu ZERUKO ARGIAN. Honek izango du erantzunik gure ustez.

Guzi hau ikusirik eta arazo honetan eta pakean utzi ziguten arte buru belarri murgildurik ibili ginenez gero, zenbait gogoeta egiteko astia hartu dugu eguzkia zeharka bakarrik har dezakegun leku honetatik.

Euskara Batua onartu aurretik ibili ditugun eztabaldak eta ikamika guztiak ez digute batere mesederik egin. Ikastolaren arazo nagusienak bezertuak bilakatu dira sasi burruka hau zela bide.

Ez dakigu hauteskundera mesedegarri izango zen ala ez, ez eta hortara iritsi beharrik zegoenik ere. Halare ezinbesteko zen eta hauteskundeetan desberdintasun haundi samarra agertu da.

Euskara batua onartu ondoren eta Urola Ibarreko Alfabetatze Batzordeak izenpeturik, ZERUKO ARGIAN azaldu den lanari ez deritzagu egoki dagoenik. Ez dugu uste hain haundikio «ospatzeko» arazoa zenik. Gure ustez GOIZ ARGIAN azaldu diren lanetako ika-miketan erortzeko arriskua du. Bestalde, oso interesgarri deritzagu orri barrenean azaltzen diren lan sailak.

Orain, zerbait erabaki denez, sasi eztabaldak utzi eta ikastolaren arazoetan benetan murgiltzeko garaia badela deritzagu. Ikastola benetan maite badugu, sasi gaitzen osatzen eta sendotzen eta benetako biharko herri ikastola bihur dadin lehen urratsak ematen.

Guk uste aldezkarri eta ika-miketan alferrik aldu ditugun indarrak bateratzen baditugu, gauza onik egin dezakegula. Ekin eta jarra!

ATXILOTU

beasain

ARRIARANGO JAIK

San Pedro egunez ospatzen dituzte jaiak Beasaingo hauzo honetan. Aurreko urteetan ez da faltatu ospakizunik. Bertsolari, abeslari, goizeresi, dantzari, meza-nagusi, haizkol-joko eta abar... osatu ohi dute beren egitamuak.

Aurten ere, ez dugu gutxiagorik itxaro arriarandarrendandik Ekainaren 28 eta 29rako. Erromeriak ere, bikainak ohi ziren orain zenbait urte. Azken urteotan, ez dago horrenbeste esaterik. Jendearen joerak aldatuak nonbait. Baina ez etsi arriarandarrok. Urteoroko jai horien kutsuari eutsiaz, litekeena da oraindik erromeria giroa berpiztea ere. Zalantzarik gabe, aurten ere mereziko du noski joan-etorritxo bat egiteak.

Bestalde eta Arriaran aipatzean, beharrezkoa dut haurzueari eta batipat bertako Elizari buruz zerbait aipatzea. Berrogeiren bat sendik osatzen du gaurko haurzuea eta lanbide aunitzetakoak diren arren, nekazaritza utzi eta industrian dihardute asko. Etorkin batzu ere badira tartean.

Baina Eliza da gaurregungo egoeragatik zerbait esatera nazarrena. 1972ko Irailean edo hartu bide zuten Beasaingo San Martin Parrokiako aita prantziskotarrek. Ordu-rako ere, Erretore etxeko beheko gelan egiten bide zituzten elizkizunak. Fraileak, urrian hasi ziren beren zerbitzua betetzen. Dirudie-nez, teitatuari eusten dion zura-jeak, aldeetako hormak zartatu abar zituen eta konpontzen lan handia noski.

Zalantza haren erdian, gotzaigori ere adierazi omen zitzaion, baina hark ere ez omen hura konpontzeko dirurik. Beste laguntza biderik ezean, fraileek batzar bat egin zuten haurzotarrek eta egoera azaldu. Irtenbidea, heuren beharrei buruz behintzat, hasia zegoenari jarraitzea izan zen, hots, Erretore etxe izanaz baliatzeari.

Orduan, fraileek eta haurzotarrek, Erretore etxe izandako 1. bizitzako trenkada edo tabikeak bota eta gela handi bat antolatu zuten elizkizunetarako. Hura dute bada orain Eliza. Bertan 100en bat lagun jar daitezke eserita, beraz nahikoa haurzuean kristau bizitzarako. Zenbait irakurketa Elizatik ekarri bide zen eta Xabier Egaña laioaren marrazki batzuez hornitu ere bai. Berorren azpia ongi txukundu ondoren, urteoroko parroki-biltoki, hauzo elkarte, egon-gela, taberna eta abar... sortu ziren bertan eta hazoaren gizarte bizitzarako prestatu beraz.

Garbi dago, haurzuean beharrik ongi beteak daudela Erretore etxe izandakoan. Eta Elizaz, zer?

Sarrera, tenplarioen garaikoa ote den (?) entzun ohi da. Dena den, Pontea, Aldareburuko oholtza edo erretaula, korupea eta beste, interesgarriak izan behar ditu.

Haserako bi lehen liburuak falta omen dira, baina daudenak kontutarturik eta abar... XVI. mendearen azken urteetako ote den edo...

Parrokia bezala antolatzea bada, interes gabeak dirudi gaurregun. Halere, Eliza zahar eta orolazapenez betetako inouru batetako leku-koez, baduke zutik irauteko arrazoirik! Dagoena, irauteko moduan dagoela dirudi. Baina, luzaroa beira, beste erabakiren bat beharko luke.

Parrokiak nahiz gotzalgoak ez dute sosik. Udaletxeak ere ez dirudenez. Mezenasen baten zal egon behar ote?, hala, hain artezale eta abar, anertzen diren Aurrezki Kuxa nahiz beste erakunderen batek konponduko ote du? Geroak esanen du.

ZULOAK BETETZEN

Senpere kalekoak bederen bete dituzte bai. Partxe batzu erantsi eta aurrera. Egoki jartzeko oraindik ere, asko falta du noski. Zubi berriren baten beharra dagoenez eta zerbait hortaz entzuten denez, litekeena da orduan dena ongi berpiztea edo lehena ongi konpontzea.

Bitartean ere, ordea, ibili egin behar dute berebildunek. eta hor komerlak! Hala ere, kainurik ez da garbitzen eta akatsik handienetako hau dateke. Euri asko egiten

duenean (eta hori maiz gertatzen da) urak bideetan zehar doaz eta bidea beratzen dute. Egoera honetan, tonelada askotako kamioiak iragaiten dira eta apurka apurka bide guztia lehertzen da, barreneko harri koskorak kanporatuaz. Ondorioa: Zuloak eta kaskar tontorrak.

Erremedio ordekoa berriz, zuloak apur bat betetzea... eta aurrera, ostera handiagoak azaldu arte.

J. M. Iturrioz kalekoak berriz (Ordiziara bidean) lehengo moduan edo eta okerrago jarraitzen dute. Izan ere, obran ari dira jo ta ke. Alde batetik etxagintzan eta bestetik berriz hasiak direla dirudi bigintzan ere.

Bai eta bigintzan diot. Dirudie-nez, bidea bikoiztera doaz unerren batetan. Bata, goiko Joan XXIII kaleaz batzeko itxuratan da eta beste, behetik jarraitzeko. Luzaro gabe inguru hori egokituko delakoan gaude.

O.H.O. (E.G.B.)

Bagenekien noski Loinaz azpian O.H.O.eko, Estaduaren Ikastetxe bat egitekoak zirela eta egiten ere berehala hastekoak hain zuzen. Premia zutenik ezin uka noski, nola zebiltzan jakinez gero. Baina ez genekiena beste hau da: Loinaz azpian ez ezik, Ezkierdi inguruan ere beste bat eraiki behar dutela eta 24 gelatakoa gainera!

Honek txunditu gaitu noski. Gainera, Udaletxearen asmaten edo... omen dago Hospitaleko lekaimetik Hospitalaren alboan edo, Ikastetxe berriren bat eraikitzea. Falta bazen falta... osatuko gaituztelakoan nago. Bienbitartean, Ikastolak hain beharrezko duen Ikastetxe berriaren zantzurik ere ez dago. Behar-bada, uste baino aurreratuago egonen da gauza (horrela balitz hobe), baina beldur naiz, horrela ez ote den.

Ihaz garaioan, bi egiteko beldurra zuten askok. Ez dago horrelako kezkarik! Dirudie-nez, batzuk ere lanak emanen ditu. Egia esan, bi handi egin balira ere, ez zen kalte gehiegirik izanen, betetzera iritsiaz gero. Baina gure ordez, beste batzu dira orain ere bi egitera doazanak, guri beste behin aurrea hartuaz. Gu, hain ikustearrekin konformatu beharko oraingoz.

MURUMENDI

mutriku

BATZAR NAGUSIA

—Ekainaren 15ean Mutrikuko Futbol Elkartek, C. D. Motriko alegia, ospatu zuen urteroko Batzar Nagusia, EDERRENA zinema batzar-leku izanik. Egundo ez dugu ikusi ainbat bazkide C. Deportivo-ko batzar batean. Nork esan du ez dagoela kirol-zaletasunik Mutri-kun? An bildu ziren zaar eta gazte, neska eta mutil eta beste zenbait erritar kirol-zale, guziak gertu erriko kirol zaletasunari buruz lan egiteko. Aurrez esan nai dugu batzar jator, zuzen eta garbia izan zela, bete-beteko.

Leenbizi, elkarteko leendakari ordeko den Jesus Barrenetxeak itzaurrea egin zuen, batzar-egitarau buruz eta beste zenbait gai alpatuaz. Ondoren, bertako idazkari Santiago Belaustegik garbiro irakurri zitun azken-aldiko batzar agiri guziak. Gero, igazko diru-kontuan agerpena. Juan Larreina diru-zaiak, zeatzasun osoarekin azaldu zizkigun igaro zen aldiko diru-kontuak. Argi eta garbi azaldu ere bakoitzak bere gaia. Beste erabaki askoren artean, bazkide berriak ugaltu eta diru ordainketa arazoak ziren arreta aundienarekin erabilli zirenak, alegia, illeroko ordainketa edo kuota 100 pesetas igotzea ta ahar.

Batzar bitartean, Burumendiko ostikolari gaste batzuek, Joseba Andoni Larrañaga, Juan Iñasio Aranberri eta Jose Luis Uranga sarituak izan ziren euren zintotasunagatik, eta C. D. Motrikoko ostikolari trebe diren Antonio Añirre «Txartxa», Periko Mendikute, Jose Luis Arriabalaga, Pedro M.ª Lezertua eta baita Luis Mikel Mutuberria ere, sarituak izan ziren beren jokaldietan jarri zuten herotasun, zintotasun eta jokabide zuzenagatik. Guziak ongi txalotuak izan ziren.

Azkenik, batzorde berritzea. Baz-

kide guzien ao batez, leengo leendakari eta batzorde ber-bera berriz izendatua gelditu zen.

Zorionak Luis Arrieta leendakariari, batzorde eta ostikolari guziei. Bejondeizuela eta jarrai orrela aurrerantzean ere.

USTE-USTEKABEKO
ERIoTZA

Usterik gutxienean, eriotza atarian. Euskaldun garbi, gizon zintzo eta arrantzeale jator bat il zaigu. Ituarte eta Etxeberria-tar Jesus. (Goian bego), kristau zintzo, sutsu eta paketsua. Bere sinismen sustaitik zetorkion kristautasunak ez zuen akatsik. JESUSEN BIOTZAREN BILLERAKO jarraitzaile zuzena izandu zen; bere bizialdi zintzoaren ondoren, goi-eskarrez inguraturik eriotzak aldatu du betiko zorionera. Agur adiskidea, laster arte!

Gure biotzeko samiti-agurra bere emazte, seme-alabei eta gaitzerietzeko senide guziei.

ANDONEGI-tar Z.

pasai donibane

LANTEGI ARAZOAK

Azkeneko bolara honetan, ahoz-ahoz dabilzkigu lantegi batzuen hots larria. «Halakoa lanik gabe zebilek; beste hura, zorretan leporaino sartuta zego; honi berriz, banketxeak babesa kendu zio...». Horrelako iritzi kezkatia, noznahi entzun izan ditugu azkeneko hilabete hauetan. Eta gure baitan, galdera larria sortzen zaigu: «Gure bailara hau, desindustriatzen ari ote zaigu?».

PYSBE

Lantegi honek, krisi haundia eta sakona igarotzen ari dela, denok dakigun berri nabarmena da. Urteak joan eta urteak etorri, gero eta larriago egin zaio diru iturria; izan ere, bakailu arrantza, urrituz joan omen da azkeneko urte hauetan. Beste aldetik, lantegiko nagusiak, ez omen dira gehiegi kezkatu arrantzako baporeak eraberritzen. Lantegia zahartuz joan zaigun bezela, era berean itsas-ontziak. Bere-

biziko urte onak izan ditu, 1927garren urtean sortutako lantegi honek; baina, diogun bezela, irabazitako diru hori lantegian inbertitu beharrean, batzuen patrikan sartu zen.

Eta horra joan den astean jakindako berri latza: lantegi honetako langileak «desempleon» sartu direla. Nahiko buru-hauste badute langile hauek, zeren gehienak 40 urtetik gorakoak bai dira.

MEDASA

Herrera aldean kokatua duzu azensore lantegi hau. Orain dela bi urte, honako berri hau zabaltzen inguruan: «Medasa, OTIS amerikar azensore etxeari saldua izan duk». Eta egia bihurtu zitzaigun zurumuru hura. Amerikar lantegi heri, Madriden finkatua dagoenez gero, Medasako zenbait langileri (oraingoz zenbaiti), Espainiako urburura joateko bidea erakutsi zieten edo... txanpon batzuen truke, kaleratuko zituztela. Eta horrela izan da. Apirilaren azkenean, txanponak hartu eta desentpleora. Izan ere, inork ez zuen Madridera jo izan nahi.

Horra bada, gure Euskal Herrian sortutako lantegiaren heriotza. Buru-hauste eta kezka alferrik izan dira, zeren azken finean, hor botatuko izerdia hutsa izan da. Beste aldetik, honako galdera dabilkigu buruan: «Nola beteko ditugu Madridera joan zaizkigun lan-postu hauek?».

ZIRIZA

Gaur bertan jakin dugu lantegi honen berri. Itsas ontzi asko du arrantza etxe honek. Kongeladoreak, bakailotakoak eta «freskon» dabilzanak. Sendoa eta indartsua ziduen. Hala eta guztiz, «suspensión de pagos» delako egin omen du Txintxerpen kokatua dagoen lantoki honek. Ez dakigu zer izango den egiaz. Datoren asteetan jakingo dugu zehazkiago.

HERIOTZA

Joan den astean, 71 urte zituelarik, Rafael Garbizu garai bateko traineruaren patroia izana, hil zitzaigun. G.B. Bere emazte eta seme alabei, gure saminik beroena opa diegu.

INALURRETAK

ATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

Oyal s.a.

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak

Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 14304

DONOSTIA

JOSE ANTONIO ITURBEREkin

Baserrian ateratzen dira kontuak zehatz

Aurtengo San Isidro saria Iturbe anaien irabazi dute. C.O.S.A.k igaztik asita eratzen du baserriari buruz egin daitezkeen lanen sariketa bat. Il onen aurreneko astean erabaki zen aurtengo saria zein eman. Jose Antonio Iturbe irten da irabazle. «Mentu berrizko txertoa» darama lanak izenburutzat eta saiakera da.

Urrengo astelenean, Tolosako ferian topatu orduko eman genizion zorionak eta Z. Argiaren arpidedun eta irakurle denez, bere lanaren berri emateko elkarriketa bat egingo al genuen galdetu. Prest jarri zen gizona; baiña orduan baitzuen lan gehiago ere, urrengo astelenerako itz eman zidan. Ona emen gure elkarriketa.

—Uste ez nuen tokitik atera zait erbia. Ez zenuen asko esan orrelako lan bat prestatzen ari zinenik.

—Behia ekarri baiña lehen zintzarria jotzen ezin asiko giñen ba.

—Noiz edo nola burura zitzalzun sari ontarako lana prestatzea?

—Orain dela urtebete pasatxo enteratu giñen, baserriari buruz egindako idazlanentzat bazela sari bat «Camara»k eratua eta gaia egokia zela ikusirik, bi anaiok elkar berotu genuen lana prestatzeko.

—Bion artean egin al duzue?

—Bai, anaia Martin idazten ohitua da eta ark jantzi du. Nik numeroak egin ditut, oiñarriko datoak atera, batez ere ekonomia aldetik. Bestalde, baserriko buruhausteak ezagutu ez ezik geure mamian nozitzen ditugu.

—Noiz asi zifeten?

—Asi, igazko sariketarako asi giñen; baiña lan aundia zen eta ez bait genuen eskueran behar ainbat dato, igazkoari paso eman genion, eta aurtengora iritxi gara.

—Lan aundia da beraz?

—Guk ar genezakeen betarentzat behintzat bai. Denera badira 100 orrialde pasatuxeak.

—Ze gai ikuitzen dituzue?

—Gaia Euskal Erriko baserria da. Guk ikuitzen ditugun puntuak auek

dira: nekazariak eta euskera. Baserriarrok izkuntzarekin dugun korapilloa aztertzen da or.

Nekazariak eta erlijio-kera. Kristautasunetik zer itsasi eta geratu zaigun gizaldiak zehar eta oraingo aldaketaon erasana azaldu nahi da or.

Nekazariak eta ezkontza. Neskak ez dutela baserriara ezkondu nahi, alegia, eta maiorazkook mutilzar gelditzen ari garela.

Urrena berriz, baserri giroko erri koxkor baten azterketa egiten dugu eta azkeneko 30 urteotan egin duen aldaketa ikusi. Lehen baserrian eta baserritik bizi ziren denak, eta orain, zenbat baserri usti diren eta zenbatetatik kalera joaten diren lanera eta ola...

Bigarren zatia berriz bertsotan egiña dago, baserriko lehengo bizimoduaro begira gehienbat; baiña gaurko zenbait buruhauste ere aipatzen direla. Eta azkeneko zatian, oso osorik gaurko baserri baten diru gora beherak azaltzen ditugu zehatz zehatz.

—Orrek ez du ba poesla asko izango?

—Ez. Orrek egia garratzak azaltzen ditu, baiña egiak. Laikoetatik behera jetxi eta lurrean ankak direla ikusi behar dira gauzak.

—Ni ortan nago. Klean bizi den

zenbaitek baserriko bizimodu erraxegi goratzen duela iduritzen zait askotan. Baiña ze dato eman dituzue?

—Esnetara eta aragitara jarria dagoen baserri bateko kontabilidate guztia.

—Nola behar lukeen, ala zer gertatzen den?

—Etiketasi asi gara kontuak esaten. Gurean zer gertatu den bi urtez.

—Aspalditik al daramazu zure baserriko kontabilidatea?

—Numero batzuk egiten bai aspalditxo asia naiz; baiña sarrerak eta irteerak bakarrik apuntatzen nituen. Ez inbentario eta ez beste. 1972garrengo apiriletik «Lurgintza»-kin daramat kontu gora behera guztia.

—Nola egiten duzue ori?

—Lurgintza nekazarien kooperatiba bat da. Lehenengo baserri elkarte-kin asi zen kontuak eramaten; baiña, gero, beste 20-25 baserri soil artu zituen eta ni ere tartean sartu nintzen.

—Nola asi ohi zarete kontuok eramaten?

—Lehenengo lurrak neurtu eta prezio bat jartzen zaie; nekazaritzarako balio dutena, bajua izan ohi da. Ikullu, belarzuho, eta gailnerako obrak ere bai egin berriak badira,

kosta dena jartzen da, zaharrak badira zer balio dezaketen kalkulatu. Etxean daukagun makineriarekin ere berdin.

—Inbertarioa egin, ezta?

—Bai, orixe da. Ganaduari ere urtearen aseran prezio bat egiten zaio.

—Beharrezko al da ori ere?

—Jakiña ba. Bestela ez genuke urtearen bukaera irabazi ala galdut egin dugun jakingo; gerta baitteke: eskuan diru gehiago euki arren, ikulluan ganadu gutxiago daukagulako, izatea; eta alderantzira, eskutan dirurik ez ikusi arren, ganadutan balio gehiago dagoelako ikulluan, irabaziaz izatea.

—Lan asko ematen al du numeroak egite orrek?

—Pixka bat ohitu ezkeror ez da zailla. Ohitu arte ala dirudi, numeroak egitera ez gaude jarriak baserriarrok.

—Zer apuntatzen duzue?

—Lan klase bakoitzak zenbat ordu eramaten duen: belar ontzen, zurlora sartzen, ganadu jatenetan, illuluko lanetan behiekin, zekorrek... lanean pasatako ordu guztiak.

—Egunean ordu asko irtetzen al zaizkigu?

—Iñor uste ainbat ordu ez. Udan 11-12 ordu, neguan. Lanean ari garenekoak bakarrik apuntatzen baitira; ez aruntz eta onuntz gablitza-nekoak.

—Baserriar gehienak ordu gehiago egiten dituztela, diote.

—Bai gu ere goizeko 7etan jeiki eta gaueki 11ak arte or ibiltzen gara, baiña lanean ari...

—Etxeko besteen orduak ere apuntatzen al dira?

—Lanean aritzen direnenak bai; baiña jatera bakarrik biltzen direnenak ezin apunta...

—Besterik zer apuntatzen duzu?

—Erosi eta saldu egiten dutan guztia, jakiña. Ekarri dutan jeneroa zeinzentzako edo zertarako den jarritz.

—Bueno eta oinbeste numero eginda gero eta kontuak orren zehatz eramanda, ze ondorio atera duzu?

—Kreditoen interesak eta diru bueltatzeak, obra eta makineriaren kintatzeak, lurren errentak, nork berak jarria daukan diruaren korrituak, langille kastuak, eta abar, oiek denak pagatu edo itzuli ondoren ez da irabazirik gelditzen, eta gehienetan, ez da iritxi ere egiten denetarako.

—Langille kastuak? Morroia badaukazu ala?

—Neu naiz morroia. Kastu oiek nere lanaren jorrala dira. Gipuzkoan erdipareko langille batek irabazten duen jorrala daukagu izentatuta; baiña urtearen azkenean galerak badira, errax gera naiteke sartu ditudan ordu guztiak kobratu gabe.

—Kontuak eramaten ari gabe ere, edozein baserriarrek esango dizu:

guk sartutako ordu guztiak kobratuko bagenitu...

—Bai baiña alde aldera ez dago ibiltzerik. Urtearen azkenean nik badakit litro esnea zenbat kosta zaidan eta kilo aragia ere bai; saldu, pagatzen didaten prezioan saldu beharrean izanda ere.

—Eta zenbat kosta zaizu ba, jakin ahal baliteke?

—1972-73 kontualdiko datoak eman ditugu lan ortan eta litro esnearen kostatua 9,43 peztara atera zitzaidan; saldu berriz, 9,14ean egin nuen. Kilo aragiaren kostua 128,6 atera zitzaidan, eta saldu 131,9an.

—Ez zenuen alde aundirik ibili.

—Ez. Litro bakar batean 29 xentimo ez dirudi alde aundia denik; baiña urte guztian atera nituen 36.929 litroak kontuan artu ezkeror, nahiko badela galtzeko esango zenuke.

—Eta kontu oiek denak zerorrek ateratzen al dituzu?

—Ez, nik datoak ematen ditut ahal dudun zehatzenik, gero dato oiek landu, Lurgintzan egiten dituzte.

—Lurgintzan egiten dituzten lan ori beharrezko dela iruditzen al zaizu?

—Oso interesgarria da. Alde batetik, nik dakidanez, orain arte behintzat, baserriak diren bezalaxe artuta ez da konturik eraman. Eta kontu oiek jakiteak, berak bakarrik ere, inportantzi aundia du. Onekin ez dut esan nahi jakite uts ortan gelditu behar dugunik; zertan galtzen den eta zertan irabazi ikusi ondoren, zergatik galtzen den ori, ikusi behar da, eta ahal den etekiñik aundiena ateratzeko bidea asmatu. Bestela, ze gaitz dagoen jakin eta erremediorik ez egitea bezala litzateke... baserriarren gaitzak erremediorik baldin badu behintzat.

—Ez ote duen susmoa al daukazu?

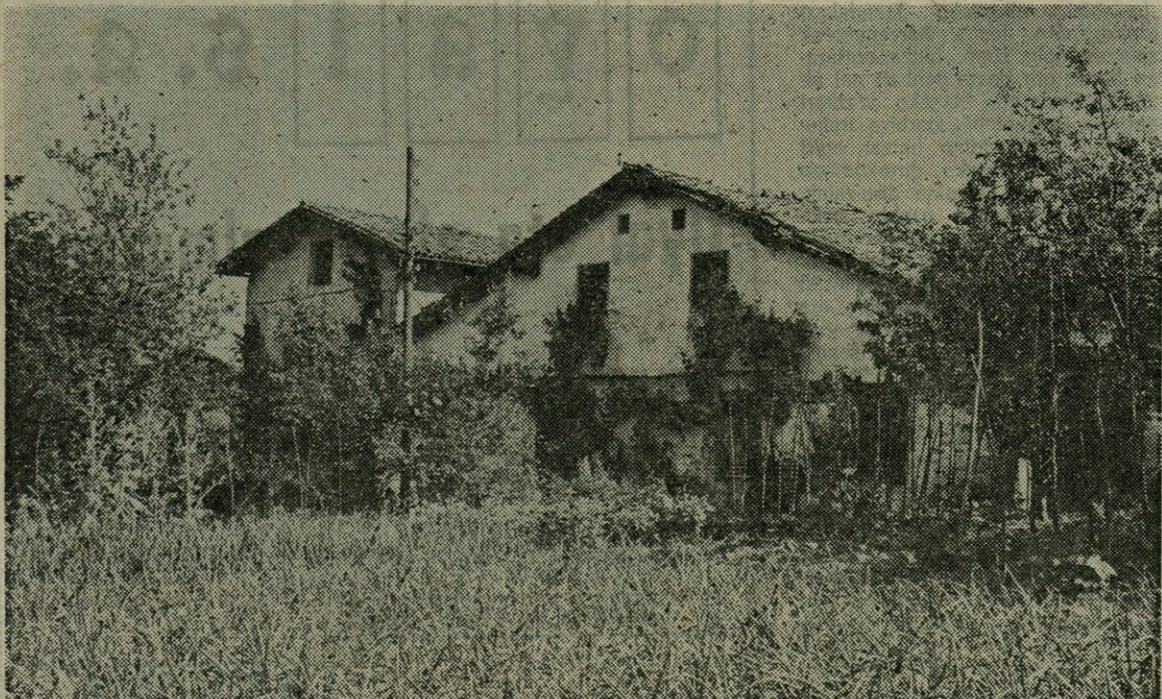
—Bai. Lana egiten dugu, baiña gero saldu edo erosi egiterakoan, besteren mende gaude, bestek jartzen dizkigu prezioak. Frantziatik esnea eta Ameriketatik aragia ekartze ezkeror, zer egin behar dugu emen? Ara or industria. Emengo kotxei merke custeagatik, kanpotik ahal den guztia ekarriko balute, zer gertatuko litzateke? Industria ere ez zen joango daukan maillaraño, gobernuak lagundu eta babestu ez balu. Nekazaritzak ere orixe behar du, eta ez alderantzira.

—Bukatzeke, lehenengo saria irabazi duen lan ori, liburu gisa edo, argitaratu behar al duzue?

—Nik ez dakit ezertxo ere. Ori, bada ere, anaiak esango dizu. Nik badut nahiko lan orain belarzuhoak bete eta belarrak ontzen.

—Agur ba, eta jakingo dugu berriz ere elkarren berri.

JOSE ALKIZA

Muñoa, Iturbe anaien baserria